

292
3

In diuini Platonis Phæ-

DONEM, QUI TRACTAT DE ANIMI IMMORTALITATE, SCHOLIA CONPENDIOSISSIMA, SUO MORE, EX VARIJS PHILOSOPHORUM SPATIJS, COLLIGEBAT MATTHÆUS FRIGILLANUS BELLOUACUS.

AD NOBILISSIMVM SIMVL ET SAPIENTISSIMVM D. ANTONIVM DE MONCEAVX.

HVC ACCESSIT VERA ET PLANE philosophica consensus inter Aristotelem & Ciceronem de iis quæ ad artem Topicam pertinent. Collectore eodem Frigillano.

PARISIIS,

in typographia Oliuarij de Harsy ad Cornu Cerui in clauso Brunello. Et Thomam Brumennium, sub Oliuæ signo, è regione adis D. Hylarij.

1560.

CVM PRIVILEGIO.

Illustra Deas oculum X
-5+

In divini Platonis Phae-

DOXIM, QUI TRACTAT DE A-
minimorumque, & hinc dependens, pro
more ex varijs philosophorum sententijs, colligebat
Mestrius Frigillanus Bellouacensis.

AD NOBILISSIMUM SIMIL ET SAPIEN-

TISSIMUM D. ANTONIUM
DE MONTCAILLON

HYC ACCESSIT VERA ET PLANE
philosophica contentio inter Aristotelm & Ciceroem de rebus
ad eum Totaem pertinent. Collectore eodem Frigillano.

PARISIIS,

apud Ludovicum de Harlay, & Coenae Curiam
classico Brantolo. Et Thomam Bannermanum,
sub Obsequio suo, erigunt adha
D. H. de Harlay.

1700.
CVM PRIVILEGIO.

MATTHAEVS FRIGILLANVS SAPIEN-
tissimo & nobilissimo D. Antonio de Monceaux
bene agere.

VT est in *παιδία* Xenophontis (veræ nobilitatis & sa-
pientiæ integrum decus) quod certè non omnino ne-
glexit Quintilianus, solet viris eruditus grata esse *ἐγκυκλοπαιδεία*
quæ hodie vel in te, vel in nullo mortalium relucet. Ef-
flagitant pleriq; viri non alieni a bonis musis, vt tui Frigil-
lani lucubrationes, etiam si tenui oratione & scriptura leui, in
lucem proferantur. Hæc efflagitatio apud me non satis po-
tuit, Tua vero planè diuina in viros sapiètiæ cupidos beneuo-
lentia, non potuit non persuadere. Itaq; vnum id rogo, vt ve-
stræ domus antiqua pietas, veræ nobilitatis vera comes, quam
ego iunior satis expertus sum, tua miranda sapientia, tuus in
omnes studiosos beneuolus animus, huic opusculo addat non
nihil authoritatis.

Ad immortalem de animi immortalitate. Bene vale.

Dionisij Vigerij Par. ad lectorem

Epigramma.

Vis sophiæ quæ sint insignia dogmata, nosse?
Mentis & humanæ robora nosse cupis?

Vis disceptandi Topicas dignoscere leges?
Tullius ane sopho distet Aristotele?

Perlege quæ scriptis Mandavit nostra Frigilla:
Atq; acie præsens voluito mentis opus.

Hic vires animi quæ sint, mortalia fata
Artificis Summi munere, nulla docet.

Hic & Aristotelis Topicæ consensus, quanta
(Quòd pleriq; negant) cùm Cicerone docet.

DI A LOGORVM Platonis quidam sunt phy-
fici vt *Timaeus*, quidam logici vt *Cratillus*, qui-
dam morales vt de *Republica* & de *legibus*, qui-
dam permixti vt hic *Phaedo*, qui partim est natu-
ralis partim moralis. Nam quatenus rationibus ex natura
penetralibus depromptis demonstratur animi humani Immor-
talitas ad naturalē disciplinam pertinet: Exhortationē vero ad
virtutem, ad cōstātiā, ad mortis contemptū & ad animorū
purgationem nemo ignorat referendam esse ad scientiā de vi-
ta & moribus. Rursus eorum, quidā positi sunt in narratione
& explicatione sententiae cuiusdam grauisissimi autoris, qui-
dam in interrogandi & tentandi studio, quidam mixti, hic
Phaedo in tertio ordine habendus est, cuius sex sunt praecipua
capita: Primū complectitur integram narrationem mortis So-
cratis: Alterum satis aperte declarat quodnam sit viri philoso-
phi verum munus, & quanam sit sincera philosophia: Ter-
tium est de morte spē suscipiēda: Quartum de purgandis a-
nimis: Quintum de ipsorum immortalitate, vbi copiosa digre-
ssione cōtendit *Socrates* scientiā non esse aliam a reminiscetia:
Postremū est de praemiis & suppliciis post hāc vitā recipien-
dis. Ex multiplici autē fructu qui ex hoc dialogo percipi potest
hunc vberrimū obseruabis, quod demonstrata animi immorta-
litate mortis metus morbus omnium grauisissimus expellatur. Nā
animus humanus morali & speculatiua disciplina per intelle-
ctū & voluntatē purgatus us quasi duabus alis in caelestē pa-
triam reuolat. Occasio dialogi fingitur, partim ab *Echecratis*
studio & amore Socraticae disciplinae, partim a narratione
Phaedonis philosophi elydenfis qua explicatur m. rs Socratis.

UPSENE O PHOEDO) Echeocrates
 cuius Phlyasius Socraticæ disciplina studiosissi-
 mus sua interrogatione & discendi cupiditate huic
 dialogo primam occasionem affert, qua innuit Plato non esse
 huc intromittendos qui a bonis musis sunt auersi.

O P H O E D O) Non intelligas illum ciuem atheniense
 qui a triginta tyrannis in conuiuio est interfectus, & cuius fi-
 lia ne virginitas violaretur in puteum se se precipites dede-
 runt, Sed alium ciuem Elidese[m] nobili familia natum, qui ta-
 men aduersa fortuna seruilem conditionem subire sit coactus,
 quem Sebes Socraticus emit, eumq; in philosophorum discipli-
 nis nutriuit.

Q U A D I E S O C R A T E S) Socrates septuagin-
 ta annos natus mortuus est anno a constitutione mudi ter mil-
 lesimo quingentesimo sexagesimo quarto, qui est annus primus
 olympiadis nonagesimæ quintæ & trigesimus quinquage-
 simus tertius ab vrbe condita. Eius verba in Apologia sic ha-
 bent, venio nunc primum in iudicium plusquam septuaginta
 annos natus.

V E N E N V M bibit) Quod hic venenū dicitur, Plato
 dixit Φόγουρον vsus vocabulo quo & venenum & medica-
 mentum significatur, quo fortasse voluit innuere Plato eius-
 modi potionem corpori quidem fuisse venenosam, animo vero
 ad superos viam accelerasse. Caterum hoc loco nomine vene-
 ni intelligitur cicuta, cuius tanta est frigiditas, vt calorem nati-
 uum extinguat ac tandem nimia refrigeratione mortē afferat.

I N C A R C E R E) Vt colligere licet ex Apologia, du-
 plices fuerunt accusatores Socratis, nonnulli, inter quos nume-

rabatur *Aristophanes*, eum reprehendebant, quod nimis curiose exquireret quæ sub terra latent & quæ in cælo degunt: aliorum vero inter quos *Melitus*, *Annitus* & *Lycon*, accusatio sic habet. *Socrates* iniuste agit iuuentutem deprauans, ac deos quos ciuitas putat ipse non putans: iis duabus accusationibus in carcerem detrusus est, ac tandem venenum bibit.

QUAENAM SVNTE A) Syncere philosophantium vita aliud nihil est quam perpetua mortis commentatio, proinde *Echecrates* Socraticæ disciplinæ studiosissimus maxime expetit certior fieri de constantia *Socratis* in morte, & de eius vltima tanquam *Cyanea* cantione.

PHLYASIORVM CIVIVM) *Phlyus* est vrbis in medio *Sicyonii* & *Archiui* cæpi, cuius meminit *Cicero*. s. *tusculana*, vbi scribit *Pythagoram* venisse ad leontem *Phlyasiorum* principem, illicque se non solum sed philosophum dixisse.

ET ADMIRATI PRO FECTO) Occasio prolixioris narrationis, cuius bona pars habetur in *Crytone*, reliqua hic subiicitur, qua aperte indicat *Plato* quæ fuerit antiquitatis cõsuetudo in illis puniendis qui erant rei capitis. Nam quo tempore ad *Apollinem* in *Delum* insulam triremis mittebatur in memoriam conseruati *Thæsei* non licebat quemquã capite punire.

SORTE QVADAM ID) Nomine sortis fortasse intelligit diuinam providentiam, qua factum est vt *Socratis* sincera illa cantio longius prorogaretur.

NAVIS EIVS) Huius navis meminit *Plutarchus* in opusculo *Anseni gerenda sit Respublica* his verbis, *Demostenes* de *Atheniensium Triremi*, quam *παραλιον* vocant, dixisse fertur, eam indigne tractari cum *Midia* ligna

vallum & commeatum conuehit.

HÆCEST illa nauis) Quemadmodum instauratio triplicis substantia fluentis non impedit quominus sit idem numero animal, quia semper eadem est forma, ita etiã si sepius eadem nauis refarciatur non desinit esse eadem.

IN QVA Thæseus oli) Hystoria, fortasse fabulosa, tradit huius instituti primam causam fuisse taurum maratoniũ, qui Hercules vinculis liberatus Androgeũ filiũ Minois interemit. Existimans Minos huius rei causam præbuisse Athenienses: iussit vt quotannis septem filios totidemque filias mitterent in nutritionem Minotauri.

IN DELVM spectaculũ) De Delo insula, in qua Lætona Apollinem & Dianã peperit, vide Ciceronem actione tertia in Verrem: Inde enim licebit colligere quanta eius religionis fuerit autoritas.

APOLLINIS sacerdos) Hinc agnosce etiã Athenienses Apollini sacra fecisse.

QVAENA M sũt ab eo) Observatio decori. Solemus enim plus autoritatis tribuere dictis eius qui iam iam e vita discessurus est.

ANFORTE magistratus) Hoc dictũ in iudices tyrannos.

PERMITTEBANT quidem) Quia athenienses sub Palladis tuteilla degẽtes a musis non omnino erant alieni, proinde iudices summo & tyrannico iure non agebant cum Socrate.

OCIOSVS equidem) Verum ocium philosophi est ea pertractare quæ plane sunt philosophica.

QUIPPE cum meminisse) Artificiose comparatio attentionis a summa oblectatione, quam ex sermonibus Socra-

ricis percipere solent, qui philosophandi studio flagrant.

ATQVI mira quadam) Ex constantia & sermone viri philosophi tam sincera animi oblectatio nascitur, ut summi amici mors, etiam presentissima permouere non possit.

TVM ANIMI illius) Dua causa quibus Socrates videbatur felix è vita discedere.

A DEO intrepide) Hinc collige quanta sit vis syncere philosophiae.

QVAMO BREM neque) Philosophiae studium ad leniendos dolores, deponendasque animi molestias magnū adiuumentum affert: non tamen videtur habere satis virium ad omnino tollendam eam perturbationem, quae ex mortis cogitatione nascitur: itaque in verò philosopho eiusmodi affectus, doloris & voluptatis permixtione, temperatur.

SED quoniam fortè) Haec questio proponitur ut maior fides maiorque autoritas narrationi tribuatur: commemorat autem tum indigenas tum aduenas ne non satis magna sit vnius partis autoritas: commemorat etiam medicos, sophistas, & mathematicos, ut innuat futuram disputationem omni hominum generi vtilem esse.

SIMMIAS, Thebanus & Cebe) Hi tres, ut scribit Plato in Critone, pecuniam attulerant, ut Socratem redimerent: sed, ut post Platonem commemorat Cicero prima tusculana, Socrates paucis diebus ante mortem cum facile posset educi e custodia, noluit.

SOLEBAMVS enim) Fidei & autoritatis amplificatio ab assidua tot animorum, praesertim philosophorum, praesentia.

EO AVTEM APERTO) Neglectis cateris negotiis vix a sermonibus philosophicis discedūt, qui musarū

numinibus sunt afflati

NAVEM EX DELO) Non solum hoc loco sed etiam in Critone testatur Plato Socratem extinctum fuisse peracto festo, quod a ferendis ramis ἰοσχοφοεῖα π' ἐοργῆν̄ græcis dicitur, quod instituerat Theseus in honorem Apollinis cuius beneficio arbitratur se cum sociis liberatum a minotauro.

VNDECIM VIRI) De undecim viris verba Pollucis sic habent: Decem viri singuli a singulis tribubus eligi solebāt, quorum numerum augebat scriba, quorum erat officium fures conuicere, carcere detentos iudicare, plagarios, grassatores & indumentorum suppilatores criminis conuictos pœna afficere.

DEDUCAT quis hanc) Obserua mirum Platonis artificium, quo omnibus ob oculos ponit miram Socratis constantiã in relegãda vxore, in negligẽda orbitate filiorũ, & in morte cõtēpnenda. Ceterũ de suis liberis in apologia ita loquitur Socrates: Cognatos habeo (o viri Athenienses) & filios tres, quorum vnus iam adolescit, duo autem sunt paruuli: In fine autem eiusdem apologia iudicibus eos ita commēdat. Vos precor (o viri Athenienses) vt meos filios cum adoleuerint, si ipsi similiter atq; ego vobis molesti sint, similiter pœnis afficiatis.

Pars Secunda dialogi

QUAM mira videtur) Hac secunda parte dialogi hec potissimum explicanda sibi proponit Plato quis sit verus philosophus, quæ vera philosophia, cur philosopho mors sit expetẽda, quanam sit illa mors, præterea si philosophus debeat mortem expetere, quamobrem eam sibi cõsciscere non debet. In initium tractationis sumitur a natura voluptatis & doloris, quæ vt tradit in Timæo omnium perturbati-

onum sunt prima & summa capita, quæ philosophus moralis virtutibus & vitiis tanquam vniuersam materiam proponere solet.

HOMINES voluptatem) Finis hominis triplex est, primus conseruatio indiuidui, alter perfectio partis præstatoris, tertius conseruatio & perpetuitas speciei quibus finibus tanquam fædis aut laboriosis certam quandam voluptatem proposuit sapientissimus artifex, primo quidem voluptatem singulorum sensuum & maxime gustatus ex alimento, alteri oblectationem ex intellectione & sapientia, cuius finis est beatitudo, tertio vero voluptatem ex re venerea.

QVASI ex eodem vertice) Omnis animi perturbatio videtur proficisci ex defectu veri vsus rationis, ideo recte asserit voluptatem & dolorem ab eodem vertice promanare: ita tamen vt voluptas sit ex perceptione rei naturæ conuenientis, dolor vero ex persensione rei noxia.

ARBÏTRO Requidem) Ex hoc loco licebit colligere *Æsopū* apud veteres magno in precio fuisse, hac potissimum ratione quod fabulas seu apologos scripserit quibus continerentur ea pene omnia quæ ad vitam & mores pertinent.

SIVIDE M modo crus) Si superficie tenus Socratis dicta consideres, videbuntur intelligenda de dolore ex viculis, & voluptate ex amicorum presentia: si vero penitius, agnosces ipsū intelligere solutionem animi a corpore. Nam vix unquam omni dolore liberatur animus, dum est in corporis custodia.

PER IOVEM inquit) Non solum hoc loco sed etiam in *Theage* & in *Phædro* testatur Plato Socratem cuiusdam dæmonis opera vsurum, a quo res futuras doceretur, cuius

daemonis nomine Lactantius & diuus Augustinus intelligūt vnum ex illis infestissimis hostibus quos cacodemonas appellamus, Platonici vero præclarā vī animi qua ipse Socrates prudenter cuncta gerebat & providebat. Cæterum quod Socrates Æsopi apologos carminibus scripserit, significat non esse officium viri prudētis quicquam excogitare, quod veritati non sit consentaneum.

QUAMO BREM primo) Huius etiam proæmij in laudem Apollinis meminit Laertius in vita Socratis.

NON ESSE fabulatorem) Existimat Plato alienū ab officio philosophi quicquā confingere. Nā scire est rem per causam cognoscere, eam vero fictione non satis agnoscent qui erudiendi traduntur.

NONNE philosophus) Vult innuere Plato sincerā philosophiam maxime consistere in continua mortis meditatione, & vero philosopho nihil iucundius accidere posse quam animi separationem a corporis custodia, quæ quam sit multiplex ex aliis operibus Platonis, & ex aliis nostris scholiis vir sapiētiae cupidus deprehendere poterit.

VOLET igitur &) Hac complexione satis apertum relinquitur viri philosophi murus, quod etiam explicatur. s. de Republica, vbi vult ipsum esse optimæ & facilis naturæ ad percipiendum omne genus disciplinæ; rerum diuinarū maxime studiosum, contemplationi consecratum. Vbi obseruabis in doctrina Platonis duplex genus mortis, vnum quo animus ab intellectu & contemplatione ad res sensiles demittitur, alterum totius animalis constantis ex animo & corpore, quod rursus est duplex, vnum naturale, quo re vera fit separatio animi a corpore, de quo hic minus agitur, alterum virtutibus comparatur, quando videlicet animus per virtutes morales purga-

tus ita contēplationi addicitur, vt videatur a corpore separatus.

QVONAM id modo) Hac questio eo pertinet vt intelligamus non esse vnicum genus mortis.

APHILOLAO) De Philolao vide Aristotelē 10. cap. 2. de republica, Plutharchum in vita Platonis, vbi testatur Platonem tres Pythagorica secta libros ab ipso Philolao minis centum mercatum esse, ex quibus postea multa in suum Timeum transcripserit.

QVID enim aliud) Cum sint tria maxime inimica musis, venerens coitus, vini & cibi satietas, atque nocturna hecete. Vult hoc loco significare nocturnas vigilias multum detrimenti afferre, si cogant dormire post solis ortū, Nam tres planetae Sol, Venus, & Mercurius, contēplationi & musis maxime fauētes, post occasum a nobis recedūt. Vide Ficinum primo libro de triplici vita.

ITA QVE mirum) Hac dubitatio nascitur ex ignorantia: nam & vitæ & mortis genus non est simplex.

IN QVADAM custodia) Hac custodia bifariam intelligi potest: primo vt velit innuere homines non omnino esse sui iuris, sed in dei tutela, de qua Cicero in Somnio ita loquitur. Quare & tibi Publi & piis omnibus animus est retinendus in corporis custodia, nec iniussu eius a quo ille est nobis datus ex hominum vita migrandum est, ne munus a Deo assignatum defugisse videamini: Secundo vt velit innuere animū esse in corpore tanquam in carcere, aut vt nauclerus est in nauī.

EX possessionibus esse) Hac ratio ducta a simili, satis manifestum relinquit neminem mortalium ita esse sui iuris, vt sibi liceat manus violentas inferre.

QVALEM nobis) Vult innuere Plato migrare ex hac vita philosophum iussu Dei.

IN PHAEDONEM PLAT.

QVOD vero dicebas) *Seruans decorum personæ Ce-
beti ingeniosissimo subtilem argumentationē ascribit, qua pro-
babiliter concludit improbis potius quam philosophis mortem
expetendam.*

QVO enim consilio) *Confirmatio est rationis Ce-
betis ex
eo vim accipiens, quod videatur maxime decere virum philoso-
phum bono quod a diis immortalibus acceperit delectari.*

ACCVRATIVS quam) *Vir sapiens non existi-
mat iustam defensionem proponendam iudicibus iniustis.*

AD DEOS alios) *Videtur hic Plato præter sphaerarū
animos agnoscere mentes sublimiores, in quarum numerū pos-
sit aliquando mens humana recipi.*

SAPIENTES & bonos) *Plato, homo æthnicus, a-
gnoscit sapientiam & bonitatem dei:*

NVNC certe haberote) *Hinc agnosce societatem vere
philosophantium post mortem.*

S E D H V C quidem) *Hæc dubitatio videtur eo refe-
renda, quod viros appellauerit bonos: Nam si cum diis confe-
rantur, vix tanto titulo digni haberi possunt.*

QVOD vero ad nos) *Verus philosophus, qualem hic So-
cratem Plato describit, ingenue fatetur Deum Optimum, &
proinde omnium rerum optimam curam habere, & optimis op-
tima reddere.*

QV I defuncti sunt) *Huic consentanea dubitatio Ari-
stotelis primo ethicorum, an quidpiam ad mortuos pertineat.*

QV I D N A M Socrates) *Aliquid iis qui defuncti
sunt superesse satis controuersum erat, proinde Socratis amici
expetunt intelligere, quid hac de re ille sentiat, vnde sumitur
proxima occasio disputandi de animi immortalitate.*

A N N O S quoque) *Participes relinquet si demon-*

strauerit animi immortalitatem.

NEMPE commune nobis) Pythagorica sententia, philosophantium omnia bona communia, quando inter ipsos solos vera est amicitia.

VIDETUR enim) Artificiose innuit Plato pietatem animi humani cui iamiam moriendum est.

EGOVERO iudices) Ex hac simulata & per prosopeiam facta purgatione deprehendere licebit quanam sit illa mors, quã expetere debet philosophus, & quã sit vita vere philosophica.

MERITO magna) Hinc agnosce quã premia sincera philosophia afferat suis cultoribus.

QUICUNQUE philosophiam) Ex hoc contextu colligunt Platonici veram philosophi vitam nihil aliud esse, quam humanæ mentis separationem a corpore per veram contemplationem, atque ipsum philosophum tanto sinceriorum vivere, quanto magis a rebus corporeis animum abduxerit.

QUOD si id verum) Quod diu multumque expetitur, non videtur præsens grauius ferendum, philosophus per totam vitam mortem commeditatur, eamque maxime expetendam prædicat, igitur non est verisimile eum illam grauius ferre.

MIHI quidem haud) Vir philosophus in hac vita nõ videtur consequi tantam animi perfectionem, quin perturbationibus etiam contrariis subiiciatur.

NAM multos arbitror) Popularis sententia est, eum nõ esse dignum vita qui hæc inferiora & res caducas ceteris non anteponat.

ET MORTE sint) Philosophus est morte dignus, quoniam eius animus, purgatione facta per virtutes morales, totus est consecratus contemplationi adeo vt nulla videatur es-

se eius corpore affinitas.

P V T A M V S N E aliquid) Vt Aristoteli ita & Platoni priuationes quodammodo numerantur in iis que sunt, & renocantur ad eas categorias, quibus formę & habitus continentur.

P E R seipsam existere) Hic locus, aut Pythagoricus est, aut solum intelligitur de animo humano: Nam forma pure naturalis a materia separata per se non potest coherere, **V I D E T V R N E** tibi) Fundamentum est totius discipline que apud Ciceronem copiose tractatur primo paradoxo: vnde licebit colligere plane verum esse quod ille in prefatione scribit sua paradoxa maxime Socratica.

Q V Æ appellantur) Ita loquitur, quia nomine tenus sunt voluptates: Nam veram voluptatem nullus dolor sequitur.

Q V A L E S sunt) Singulorum sensuum sua sunt quadã voluptates, sed vulgo notiores ex gustatu & venere.

S E D nunquid venereorum) Vir plane philosophus bifariã separat animum a corpore, primo quoniam eum auocat a perturbatione beneficio virtutum moralium, secundo a sensibus & imaginatione mentem abducit, eamque totam contemplationi consecrat: vterque modus ex hoc loco potest deprehendi.

N I S I quatenus magna) Bona externa numerantur in rebus vtilibus quatenus absque eorum vsu cetera suã perfectionem vltimam sortiri non possunt.

M I H I quidem) Veri philosophi studium & munus eo maxime pertinet, vt corporis nullam habeat curam nisi gratia perfectionis animi.

PHILOSOPHVS) Discrimen philosophi a ceteris hominibus.

Q V A M maxime potest) Ita loquitur, quoniam animus

quandiu est in corpore non potest ita ab eius commercio separari, quin quodammodo illius organis utatur.

PVTANT vero) Hanc sententiam Socrates in Theaeteto longe apertius & copiosius explicat, ubi describit eos, quos imperita multitudo existimat abuti studio philosophia. Porro hinc poteris colligere quam mortem velit Plato philosopho expetendam.

VT RVM impedimento) Ut tradit Plato in Timæo, perturbationes, appetitus, erroresque omnes a corpore proficiuntur, contra vero mentis natura est spiritualis, sincera, & a perturbationibus aliena, ita satis constat cum animus corpore quasi sepulchro concluditur, ei corpus impedimento esse: vnde Plato in Cratylō existimat corpus vocari σῶμα quasi σῆμα id est sepulchrum.

HABENTNE visus &) Stoici, Epicuri, & Academici, hanc questionē tractarunt: decipiantur ne sensus circa propria obiecta. Socrates, Democritus, Anaxagoras, Empedocles, Heraclytus, Cratylus, multi que alij philosophi existimauerūt nihil posse vere cognosci, imbecilles nimium ac tardos esse hominis sensus, res sensibiles vsque adeo mobiles, ut sint omnis certitudinis expertes, breuem esse nostram vitam, omnia opinionibus & obscurissimis tenebris inuoluta. Plato hoc loco existimat & in Timæo duntaxat intelligentiæ fidē habendam, que simplicia ac vniformia cernit, & quale quidque sit, agnoscit: nullamque esse sciētiam nisi per animi rationes, cum rebus corporeis atque perturbationibus impeditur.

VISVS & auditus) Horum potius quam ceterorum sensuū meminit, quoniam proprii sunt disciplina. Atque ut copiosius tractatur in Symposio, sinceri amoris sinceri sunt inter nūcij: reliqui enim sensus potius pertinent ad ea quæ vitæ ani-

malis sunt necessaria.

NIHIL nos audire) Hac sententia poëtica vera est in specie potius quam in genere: nam circa proprium obiectum nunquam fallitur sensus.

CORPORIS (sensus) Ex omnibus sensibus, affectus, & auditus, maxime sunt immateriales, attamen absque organo corporeo non sortiuntur suum effectum.

NIHIL eum perturbat) Videtur hoc loco Socrates approbare ἀποδείξαι Stoicorum.

QUOD vero hoc) Elegans est inductio, qua manifestum relinquit Socrates nullius rei vim, & naturā aliquo sensu posse deprehendi, & proinde tum denique maxime philosophum esse apud se & serio philosophari, cum a corpore & rebus, quæ sub sensum cadunt, animum abduxit.

MENTE se comparat) Hac preparatio facienda per animi abductionem a sensibus & rebus corporeis.

NONNE igitur ille) Ex hoc loco sincere intellecto licebit agnoscere, quæ ratione animus contemplatione purgatur, purgatusque tandē perueniat ad veram cognitionem intelligibilis pulchritudinis: nam, ut tradit Plotinus, animum purgari aliud nihil est, quam vera & plane philosophica contēplatione affectus omnes sedari, animumque a rerum corporearū cura liberari: tum enim pristina pulchritudini restituitur, fitque totus intellectualis. Porro Plato in sophista duas cōmemorat purgationes, vnam animi, alteram corporis, atque hęc medicorum, illam boni viri propriam asserit.

NECESSARIA iam) Vere philosophantium oratio de impedimētis, quæ animus a corpore recipit: Quibus videtur velle innuere nihil posse sciri nec intelligi perfecte antequā animus in aliā vitam migrauerit: vnde, ut testatur Diuus Au-

gustinus libro de vera religione, solebat Plato suos discipulos a corporeis voluptatibus deterrere, asserens neque aspectu, neque ullo alio sensu veritatem percipi posse.

DONEC corpus) Id probe agnoscens Pythagoras decē annos latuit, Zoroastes viginti, Minos nouē, Epymenides quinquaginta annos dormiuit: vide Platonem in Minoe & tertio legibus.

PRÆTERE Amorbi) Plato in Timæo probe agnosces a corpore morbos proficisci, iubet ipsum exerceri quo facilius animi tranquillitas conseruetur.

EXTREMV M vero) Qui frequentiores versantur in his exquirendis quæ ad cultum corporis pertinent, si quædam aliquid otii nacti fuerint, nequeunt vere & sincere contemplari, quia non habent animum purgatū, id est, secretum a perturbationibus corporeis.

CÆTERV M nobis) Id manifestum reddunt artifices præstantissimi, qui nihil vnquam eximium excogitarūt, nisi cum neglectis, quæ ad corpus pertinent, sola animi ratione vsi sunt: vnde Archymedes Syracusius nec vrbs expugnationem, nec hostem imminetem percepit, adeo figurarum geometricarū contemplationi erat intentus.

ATQVE tunc vt) Vt scribit Aristoteles quarto capite primi de cælo, natura nihil frustra molitur: vt habetur primo metaphysices, omnibus hominibus a natura est insita sciētia cupiditas, igitur necesse est aliquando adimpleri: id autem non videtur posse fieri in hac vita propter tam varia corporis impedimenta, igitur post animi separationem a corpore, & pro inde non simul cum corpore interit animus.

ATQVE dum vivimus) Hinc agnosce qua ratione possit animus in hac vita aliquid cōmerciū habere cū mēte cælestis.

PURIFICATIO vero) Cum animus corpori applicatur potissimum duobus vitiis labefactatur, quorum, vnum a perturbationibus nascitur, alterum ab ignorantia: vnde Plato hoc loco, & in Sophista existimat animum optime purgari, si & perturbationibus, & ignorantia liberetur.

CVM enim corpus) Rei prestantissima amor efficit, vt nihil reformidemus eorum, quæ eius adeptionem impediunt, sarcina corporis prope infinita impedimenta affert cupienti consequi sapientiam, itaque viro philosopho nihil potest esse incun- dius, quam separatio animi a corpore.

AN VERO amatis) Hæc confirmatio Aristoteli in topicis dicitur a minore ad maius: Si propter mulierum amorem, qui longe postponendus amori sapientia, quibusdam incesit cupiditas migrandi ad inferos, quanto magis debet vir philosophus expetere migrationem ad veram sapientiam.

ARBITRATI quidem) Disputationis hætenus habita hæc summa est, philosophus res corporeas debet aspernari, solamque mentis contemplationem probare: vera philosophia est mors corporis, & animi vita, philosophica contemplatione animi purgandi sunt & multis virtutibus exornandi: sed hæc postrema pars paulo accuratius explicabitur, vbi docebit Socrates in vita philosophica longe synceriores esse virtutes, quam in vita civili.

PROINDE quæ) Paucis attingit illas virtutes, quæ primum quidem versantur in vita civili, sed imperfecte: deinde in contemplatione philosophica, quibus a rebus corporeis mens separatur.

SCIS VTI QVÆ) Fortitudo civilis non est virtus satis sincera, quoniam est coniuncta cum formidine maioris mali, quod non agnoscit fortitudo philosophica.

MODERATI dicuntur) Vult innuere Plato civi-
lem temperantiam non esse integram & purā, qua civēs non-
nullas vincunt & aspernantur voluptates, vt ceteris liberius
fruantur. Nulla enim potest esse vera virtus segregata à sa-
pientia, sed duntaxat quaedam eius imago, eaq; imperfecta,
quoniam omne virtutis officium versatur in quadam animi
purgatione, sapientia gratia.

QUANQUAM impossibile) De alicuius rei na-
tura bifariam differere contingit: Primo populariter & pin-
gui Minerua, & tum quod definitur plerunque est permix-
tum suo contrario, aut ab eo non procul abest: Secundo philo-
sophice, cum animus est iam abductus à rebus corporeis: & tū
quod definitione explicatur planè sincerū est: atque inde existi-
mare posse deprehendi, nonnihil discriminis inter dialekti-
cum & philosophum Aristotelis.

TANQUAM nummos) Qui nummulario aureum
nummum exhibet, ab eo multos argenteos, vel argentatos
accepturus, etiam si quod magis ex usu praesenti videtur ac-
cipiat, tamen nihil accipit, quod re vera sit praestantius: eodem
modo qui voluptates voluptatibus & dolores doloribus com-
mutant, nihil sic praedarius sibi comparant, neque viam expedi-
tione ad virtutem.

SIN autem à sapientia.) Nulla potest esse vera virtus
segregata à sapientia & prudentia: aliàs virtutum vera vin-
cula essent negligenda.

VIRTUTIS autem) Omne virtutis officium ver-
satur in quadam animi purgatione, gratia sapientia & vera
contemplationis, sine quibus non potest adiungi sincera pul-
chritudo, sincerus amor, sincera voluptas, in quibus consistit
beatitudo.

NEQVE initiatus) Secundo de natura deorum Cicero appellat mysteria ea initia, quibus agresti vita homines ad humanitatem excoluntur, tanquam ea sint vitæ initia.

THYRSIGERI quidem) Verba græca sic habet *υαρ θυρσοφοροι μὲν πομπῆς βασιλεῖς δὲ κραιώεα*, qua paremia uti licebit, quoties significabimus multos quidem nomē & speciem studio si præ se ferre, veram autem paucissimos habere. Porro *υαρ θυρσῆς*, quæ latinis dicitur thyrsus, erat hasta aculeata haderis operata, quam circumferebāt qui Bacchi festa & mysteria celebrabāt.

SAPIENTIA ipsa) Sapientiam humanam vocat purificationem quandam, perinde quasi existimet nos nihil aliud nostræ sapientie meditatione consequi, quam mentis puritatē, ad quā sequatur diuina illuminatio, quæ est vera sapientia.

EVMI iacere in luto) De animorum diuerso statu post separationem a corpore, vide dialogum decimum de republica: ubi Plato fingit Herū Harmeniū genere Pamphylium reuixisse, & de eiusmodi statu multa narraſſe, quæ nō sunt admodum dissimilia iis quæ tradit Virgilius sexto *Aneidos*.

SI vero) Sentētia Socratis. Veri philosophi satis sūt immutati & purgati, adeo ut iam illis apud superos sit paratū domiciliū.

QUVM illuc peruenerimus) Fortasse hæc idem volebat Solon, cū asserebat neminē certe appellatū beatum ante obitū.

PARS TERTIA DIALOGI.

QVM hæc Socrates) Tertia est pars totius dialogi, in qua vniuersā immortalitatis animorū rationē cōplectitur Plato, deinde falsas rationes a Cebete & Simmia obiectas refellit. Profert autē potissimū quinque rationes ad cōficiendā suā sentētiā, quarū prima sumitur ab antiqua opinione, & cōmuni hominū cōſeſu. Altera ex cōtinua rerū p̄ductione,

quæ nūquā intermissa tāquā circulo sese quodā cōuerti: Tertia ab humana sciētia, quæ nihil aliud est, quam recordatio: Quarta a defectu contrariū: postrema a summa simplicitate, quæ non videtur dissolutionis capax.

Q V A N T V M vero) Septimo cap. quarti libri de placitis philosophorum, refert Plutarchus Democritū & Epicurū voluisse animū obnoxiiū interitui, Pythagoram & Platonem, quorū, hic nomine Socratis sententia explicatur, mortalitatis esse immunē quia Dei Æterni sit opificiū: proinde ab illa quæstione tanquam controuersa exorditur Cebes.

N E S I comædus) Fortasse hoc addit propter Aristophanē, qui in nebulis introducit Socratē nugacē metiētē saltū pulicis.

V E N T V S quidē) Prima ratio ad cōfirmādā animi immortalitatē, quā duximus a cōmuni veterū cōfēsu: vbi obseruabis Pythagoricos & Platonicos in ea fuisse persuasione, vt crederēt ante corpora animos extitisse, nimirū oēs ab initio mūdi fuisse a Deo productos, indeque ad varia corpora demitti, tū a corporibus separatos tādē in ipsa remigrare: vnde colligūt Platonici, vt Lactārius & Eusebius, Pythagorā, & Platonē cognouisse resurrectionem futuram: verum id reprehēdit Diuus Augustinus libris de ciuitate dei.

N E Q V E vero id hominis) Secūda est ratio, quæ ex precedēte supponit animos ante corpora extitisse: deīde ex cōmuni philosophorū cōfēsu duo proposita assumit, nēpe omnē metum omnēque mutationē spectari inter contraria, & ipsis contrariis necessaria aliquid subiūci, quoniā vnū in alterū mutari nequit: quibus lōga inductione cōfirmatis, tandē colligit ipsū animal, velut mediū subiectum, viciſsim vitæ & mortis fieri particeps.

S I reuiscētia) Eusebius libro decimo de præparatione euangelica, hanc reuiscētiā interpretatur, de vera illa resurrectione, quam speramus.

ANIMADVERTE ergo) Confirmatio est secundae rationis, partim ex circulari progressu generationis, partim ex deductione ad absurdam Anaxagoræ sententiam, de rerum permixtione & confusione.

VT ENDYMION) Endymion, ut fingunt poëte, in latino Caria morte quadraginta annos dormiuit, cuius meminit Cicero. s. lib. de finibus, & prima tusculana, ubi docet nullum esse sensum in morte, cum præsertim nullus sit in somno, qui est eius quaedam imago.

ATQVI & secundum illud) Tertia est ratio, quam diximus de promi ab humana scientia, quæ nihil aliud est quàm recordatio: rationem sic compones. Nostra scientia est mera recordatio, hæc autem est eorum, quæ prius sciuiimus: atqui non potuit animus prius scire, nisi ante corpus extiterit: Si vero ante extitit, post etiam existat oportet, & ita est immortalis. Propositionem tum hic longa iuductione, tum in Menone confirmat duabus rationibus: priore, quia interroganti sepe optime respondemus, etiam de iis, quæ nunquam didiscimus: posteriore, quia ex cognitione rerum sensibilium, ideã seu communem notionem colligimus. hæc autem collectio non videtur fieri posse nisi prius rei cuiusque idea animis nostris fuisset insculpta. Caterum hæc probationes sunt Pythagoricæ, ex quibus deliges id quod melius videbitur.

DEINDE si quis) Socrates in Menone puerum quendam introducit de figuris geometricis, quas nondum didiscit, satis probe respondentem, & demonstrationibus assentientem: unde arbitratur efficere nostram scientiam esse quandam recordationem.

HAC equidem ratione) Hæc ratio desumitur a definitione recordationis, quæ est instauratio rei oblita, cum videlicet

quipiam in memoriam reuocamus quod pene elapsum fuerat, id autem fieri nō potest, nisi rei, quā recordamur, præcesserit cognitio. Caterum media recordandi præcipua sunt, similitudo, & dissimilitudo, quæ hoc loco a Socrate proluxa inductione tractatur.

ATTENDE sanè) Disputationem de ideis aggreditur, ubi contentendit, tum nostros animos, tum ipsas ideas, rerumque omnium essentias priores esse rei cuiusque generatione.

VNDE *N A M* scientiam) Ideas esse bifariam demonstrat: Primo quia idem numero subiectum, quod nūc æquale dicitur, potest fieri inæquale, nulla facta essetia mutatione. Ipsa verò æqualitas nunquam potest fieri inæqualitas: secundo quoniam quæ iudicio sensus habentur æqualia, sunt imperfecta, habentque non nihil inæqualitatis: vera autem æqualitas sincera est & impermixta, itaque oportet ipsam aliam esse à sensibilibus

ATQVI & hoc) Huius loci sensus sic habet: etiam si rerum omnium notiones à natura nobis sint insitæ, tamen in lucem educi nequeunt, nisi beneficio sensuum. Cui consentaneum est quod Aristoteles nostræ cognitionis originem sensibus attribuit. Nam tertio de animo scribit nihil nos mente percipere quod prius aliquo sensu non comprehendamus, iuxta illud tertium, nihil est in intellectu quod non fuerit prius in sensu.

O P O R T V I T autem) Reuertitur ad disputationem de reminiscencia, cui attribuit humanam cognitionem idearum.

H O C ipsum quidem) Hinc colliges Platonem existimasse ipsas ideas verius & perfectius esse, quam res sensibiles.

F I E R I enim id) Quemadmodum ex cognitione vnius similis statim alterum simile in memoriam reuocamus, ita existimat Plato per cognitionem rei sensibilis excitari ideas, animo quidem iam pridem insitas, sed sopitas & pene obliteratas.

AN ergo sic nobis) Quoniam, ut paulo inferius concludet, iam satis videtur esse demonstratum animum humanum ante hominis ortum existisse: Priusquam ad alteram partem accedat, hic paucis declarat qualis fuerit tunc animus: nimirum summo artificii quodammodo similis per veram idearum cognitionem.

AN vero post) Questionis de animi immortalitate duae erant partes: prior, qua querebatur an animus existat priusquam in corpus mittatur: posterior an animus a corpore separatus possit remanere: hanc posteriore hoc loco suscipit explicanda Socrates, atque primo loco Ceberis & Simmii obiectionem proponit, cui priusquam satisfaciatur, prolixa satis ironia illos ridet, quod mortis metu percussi firmissimis rationibus non possint assentiri.

DEMONSTRATIVUM est) Repetitio est illius confirmationis, quae desumebatur ab illo communi axiomate, Omne mutationem spectari inter contraria, ortus interitusque perennem esse vicissitudinem

*MEDERI carminibus) Secundo de legibus vocat Plato *ἔμπεδος*, ea carmina & documenta, quae eam vim habent, ut homini persuadeant legibus esse parendum.*

AN non tale) Initium est disputationis de statu & permanentia animi post separationem a corpore: ubi imprimis tali utitur ratione. Quemadmodum omne compositum, quatenus tale est, mutationi & dissolutioni subiicitur: ita quod vere est simplex, omnem dissolutionem respuit. Atqui animi essentia vere est simplex, igitur nullam dissolutionem potest admittere, & proinde post separationem a corpore manet immortalis.

AN NON QVAE) Animi essentiam maxime simplicem esse, & proinde omnis mutationis omnique dissolutionis expertem demonstrat ex natura rerum intellectuum & idearum, quae omnis mutationis sunt expertes. Hinc observa

discrimen verum inter res vere simplices & compositas.

QVID AVTEM dicemus) Rerum duo sunt genera, quaedam sensibus percipiuntur, quaedam ab omni motu sunt remota: priores compositionis & dissolutionis sunt participes, posteriores vero sunt omnino simplices, & ab omni mutatione alienae, priori generi simile est corpus, posteriori animus. Itaque ut corpus est dissolubile, ita animus vere simplex existens immutabilis permanet, & proinde est immortalis.

AN NON ET HOC) Potuisset aliquis respondere animum, partim esse visibilem, & partim invisibilem propter eius cum corpore connexionem. Itaque ut id diluat Socrates, ex eius separatione a corpore per contemplationem & somnia, docet ipsum omnino esse intellectibilem, nulloque modo visibilem.

QUIA per sensus) Existimat Plato in Theateto corpus nec vivere nec sentire, sed per ipsum vitam ac sensus opera declarari, & quos nonnulli vocant quinque sensus, ipse organa sentiendi vult appellari: in quibus tamen non sit sensus, sed illis tanquam meatibus ab una animi facultate singula percipi

AT VERO QUOTIES) Si quo longius distedit animus a corpore, eo perfectius se habeat, manifestum est corpus non esse eius originem, neque ipsum esse rem corpoream, atque tunc perfectissimum fore, quando penitus a corpore euolauerit, & proinde immortalem permanere.

HOC quidem seruire) Animum corpori imperare hinc in primis patet, quod corpus agendi nullam vim habeat, sed solum patiendi: Deinde ex quatuor praecipuis affectibus cupiditate, metu, voluptate, & dolore, quibus corpus ab animo immutatur. Praeterea ex magna vi ipsius rationis, quae habitum diuturna consuetudine roboratum momento potest

labefactare, exemplo esse poterit Polemon, qui, cum primum au-
diuit Xenocratem de pudicitia disputantem, ex intemperante
mox factus est temperatissimus. Porro hæc ratio desumitur a
dignitate & præstantia animi per comparisonem cum corpo-
re. Nam si præsidet animus, corpus vero seruirem conditionem
subit, hæc inter se maxime distare necesse est.

VEL aliquid rei) Hoc addit, quoniã, vt docuit in Timæo,
id, quod aliquando incæpit esse, non est secundum suam naturam
omnino indissolubile, sed tale redditur a summo opifice, a quo
proxime originem duxit.

CERNIT igitur) Videri potest hic latere argumentũ
quoddã a minori ad maius. si enim corpus, quod sua natura est
compositum, & dissolutioni obnoxium, diu post interitũ potest
seruari, quanto magis animus omnino simplex omnis dissolu-
tionis expers?

ANIMA vero) Explicatio est status ac conditionis
animi post eius a corpore separationem: vbi purgatorum ani-
morũ premia, inquinatorum pœnas attingit, atque ad veram
illam purgationem philosophos hortatur per quam liceat ad
superos migrare.

ANIMA inquã) Huic confertur Axiochus apud Iso-
cratem asserens mortem esse transitum quendam ad immorta-
litatem & synceriores bonorum perceptionem.

SIM autem polluta) Existimat Plato. si quis in hac
animali & corporea vita animum rebus corporeis nimium
implicauerit, contagione corporis omnino & post mortem tales
animos remanere, tandẽ tamen purgari & purgatos ad deos
migrare.

PONDEROSUM vero) Animorum tria vehi-
cula constituunt Pla: onici: primum athereum, immateriale,

& perpetuum, quod nunquam exuunt: alterum, aëreum, quod
 retinent quousque fuerint optime purgati: Tertium terrenum,
 ac omnino materiale, a quo separatur animus, tum per contē-
 plationem, tum per hominis interitum. de secundo hunc locum
 intelligunt Platonici. Ratio est autē, qua adducuntur, vt eius-
 modi vehicula introducant, quoniā arbitrantur fieri nō posse,
 vt substantia omnino incorporea, simplex, & immaterialis,
 immediate vniatur substantiæ corporeæ, materiali, & sensibili:
 quod videtur agnoscere Aristoteles .3. & 2. de generatione a-
 nimalium, vbi asserit omnem animæ virtutem participare cor-
 pus diuinius quam quæ elementa appellantur.

R V R S V S induant) De nouis corporibus induendis plu-
 ra sub finen decimi de republica, vbi asserit animam, quæ olim
 fuerat Orphei, elegisse cygni vitam: quæ Thamiris, Philome-
 næ: quæ Aiacis, leonis: quæ Agamenonis, Aquilæ: quæ Athlā-
 tis, athletæ. Caterum vt hanc metempsychosim familiarius in-
 intelligas, adnotabis veterum Theologiam sex habuisse viros
 proceres, quorum primus fuit Zoroastes magorū caput, secū-
 dus Mercurius Trismegistus sacerdotum Ægyptiorū prin-
 cept, cui tertius successit Orpheus, quarto loco Aglaophemus
 Orphei sacris voluit initiari, cui Pythagoras successit: horū ve-
 ro omnium theologiam Plato suis literis comprehendit, auxit,
 & illustrauit. Verūtamen hi omnes suam theologiam, ne pro-
 fanis communis fieret, poëticiis umbraculis obtegerūt. Itaque si
 Xenocratem & Aumonium summos Platonicos audiamus,
 existimabimus eorū scripta longe aliter esse intelligenda quam
 eorum verba significare videantur: attamen Iustinus martyr,
 Lactānius, Plutarchus, Apuleius, Porphirius, Basilus, & Di-
 uus Augustinus, hanc metempsychosim interpretantur quasi
 Pythagoras & Plato hac in parte prorsus delirantes existi-

PHAEDONEM PLAT.

mauerint hominum atque belluarū easdem esse animas. Fici-
nus vero ad morum similitudinem refert, quod etiam copiosi-
us in Timaeo declarauimus. Nam vix probabile est tantum
philosophum postquam declarauit animi immortalitatem, &
similitudinem cum rebus diuinis, statim in eum errorem delap-
sum, vt crederet tam nobilem substantiam belluae formam fieri.

NONNE horum) Hæc dubitatio videtur esse apud
Aristotele primo Ethicorū, vbi meminit illius opinionis, quæ su-
mum bonū reponit in honore, tanquā in vero premio virtutis.

QUONIAM decens) Vera est ironia, qua plebeam
sententiam & popularem ridet, quæ vitā ciuilem philosophicæ
anteponit. Cum enim animus philosophicus ad superos recta
via proficiscatur, politicus autem aliorum animantium corpo-
ra induat, non est probabile hunc esse beatum si cum illo confe-
ratur: vbi etiam tacite ridet politicas virtutes, si conferantur
cum philosophicis, quorum summum vinculū est ipsa sapiētia.

QUAMOBREM hi qui) Comparatio philosophi-
cæ vitæ & migrationis a corpore per dissimilitudinem cum iis
qui a philosophia & musis sunt alieni.

COGNOSCUNT profecto) Proposito, quasi per
repetitionem, philosophi officio, docet animum corpori necessa-
rio esse alligatū, sed tamē per philosophiam & verā cōtempla-
tionem ita posse liberari ab omni perturbatione, vt etiam mors
non sit illi molesta.

PER quam deuinctus) Per animum fit atq; exercetur in
corpore cōcupiscētia: atqui per cōcupiscētiā animus corpori ar-
ctius astringitur: itaq; videtur quodammodo causa sui vinculi.

COGNOSCUNT inquam) Qualis sit animus
humanus: & quomodo se habeat, quando eum instituendum
& purgandum suscipit philosophia.

QUEM AD MODUM philosophia) Explicatio est purgationis, quam animus a philosophia recipit. Nam beneficio philosophia, primum ab omni sensu & corporeis perturbationibus abducitur animus: deinde ab imaginatione, que plerūque est fallax, tandem factus sui compos serio cōtēplatur.

QVID NAM hoc) Huic videtur cōsentaneū quod in Timæo scribit, neminē fieri spē malū. Porro quia animi natura per se est intellectualis & immaterialis, nullis affectibus subiicitur nisi quatenus corpori alligatur & p̄de dicitur cogi.

QUASI telā) Penelope Vlyssis vxor, vt fingit Homerus libro odiseæ secūdo, cū a procis nimiū vrgeretur, promisit illis se nupturā cū primū absoluisset telā, quā in manibus habebat. Illa diurna quidē luce ingētē cōtēxerat telā, verū eadē admotis lucernis nocte soluebat: atq; hac conditione eos delusit. Vult autē innuere Socrates, eos inanē operā sumere qui animū a sēsibus abducūt, & per voluptates eundē rursus corpori alligant.

NVM hoc Socrates) Iam satis cōfirmata videtur animorū immortalitas, ordo plane philosophicus exigit vt aduersariorū falsa opiniones refellantur. Non enim magni interesse videtur vrū cōfirmatio reprehensionī, an hac illi anteponatur. Est enim Platonis institutū omnino refellere eorū sententiā, qui asserūt animū esse harmoniā & quatuor qualitātū & humorū tēperatū: vbi simul nititur rursus demonstrare animum ante corpus extitisse, & a corpore separatū remanere: prēmittit autē Socrates digressionē quandā, qua aperte demonstrat non solū sibi sed etiam omnibus philosophis verū inesse mortis contemptum, reprehenditque Cebetem, & Simmiam, quod tam difficiles sint & tardi ad recipiendam animi immortalitatem.

Deterior Cygnus) Hāc de Cygnis fabulā volūt Platonici esse Pythagoricā & allegoricā: Pythagoricā qdē, quatenus asserit

IN PHAEDONEM PLAT.

ipforum animos superuenire. Allegoricam vero, quatenus Cygnus auis solaris & Phæbea significabat talem fuisse Socratem. Nā & Phæbi oraculo probatus est & humanis mētibus, medebatur. Cygnus præterea non minus voce, quam colore hominem innocentem & vere purgatum significat: qualis philosophus hoc libro a Platone describitur,

T V N C magis id modum) Hac de re duodecimo capite libri noni de hystoria animalium ita scribit Aristoteles. Olores canere soliti sunt præcipue iam iam morituri. Ouidius, Dulcia defecta modulantur carmina vita, Cantator Cygnus funeris ipse sui. Plinius autem capite vigesimo tertio libri decimi id mēdosum existimat, eius verba sic habet. Olorum morte narratur flebilis cantus falsis, ut arbitror, experimentis. Cui consentire videtur Erasmus his verbis: Cygnos instante morte mirandos quosdam cantus edere tam omnium literis est celebratum, quam nulli vel compertum vel creditum.

Q V A S ferunt) Fingunt poetæ Tereū in vppupam, Prognem in hyrundinem, Philomenam in auē sui nominis mutatā: vnde Ouidius libro de remedio amoris. Arte mea terens Philomena placeret, Per facinus fieri non meruisset auis.

P R Æ S A G I V N T alterius) Hac de re scribit Cicero prima tusculana. Socrates cum pene manu iam mortiferum teneret poculum, commemorauit ut cygni, qui non sine causa Apollini dicati sunt, sed quod ab eo diuinationem habere videantur, qua providentes quid in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriantur, sic omnibus bonis & doctis esse faciendū.

E Q V I D E M & ego) Vult innuere Socrates se ipsū Appollinis beneficio, id est, phæbea eruditione præsentire futuram immortalitatem post hanc vitam.

V N D E C I M viri) Apud Athenienses decem erant

tribus, ex qualibet deligebatur vnus, quibus vndecimus adiciebatur scriba, horū erat officium latrones, grassatores, aliosq; sceleratos, perse qui & morti adiudicare.

NE M P E de harmonia) Initium est disputationis de essentia animi, an videlicet possit esse corporis harmonia: quemadmodum existimauerunt Pythagoras, Philolaus, & Aristoxenus, quorum sententiam videtur probare Galenus. Aduersariorum confirmationem subiungit per comparisonem, hoc modo: quemadmodum harmonia seiungitur a lyra, ita animus, quasi cōcentus quatuor qualitatū, diuersus a corpore esse videtur.

S I ergo anima harmonia) Superius contendebat Socrates, si post separationem animi a corpore ad aliquod tempus remaneat, ipsum corpus multo magis remanere. hic contra Simmias ducta similitudine ab instrumentis musicis conatur demonstrare id non esse necessarium praesertim si animus sit quaedam corporis harmonia. Cuius rationē paulo inferius diluet Socrates.

MIHI quidem) Hic sub persona Ceбетis Plato in medium profert opinionem Stoicorum asserentium animum quidem separatū a corpore ad aliquod tempus remanere, tandem tamen senescere, atque interire: & proinde ex tali separatione non posse colligi animi immortalitatem.

S E D aduerte) Probabilis est confirmatio sententiae Stoicorum: vbi eleganti similitudine Socratis rationem deprimit, cuius ferme hic sensus est. Quemadmodum textor multis confectis vestibus tandem etate ingrauescente moritur, neque possumus ex vestimentis remanētibus colligere eius aliam vitam: ita postquā animus multa in corpora migravit, tādem fortasse veterascit, neque ex postremo corpore remanēte satis possumus deprehendere eius immortalitatem.

HIS tamen concessit) Hæc erat quorundam Stoicorum sententia, completis multis generationibus animum defatigari, veterascere, & tandem prorsus interire, paulo inferius diligentius examinabit Socrates.

VENIAM equidem) Simmiæ & Ceбетis rationibus satisfactorius, ita disputationem instituit vt Phædonem & Echecratem eadem de re dubitantes introducat, partim vt maiorem attentionem sibi conciliet, partim vt Socratis rationes in admirationem adducat.

MARE argiuorum) Vt refert Alexāder ab Alexandro libro tertio genalium dierum, apud Argiuos, quemadmodū apud Romanos, ea erat cōsuetudo, vt aliqua de re cōcepta mæstia comā non raderent, & cum magnū quippiā essent facturi, iuraret non prius comam rasuros quam negotium absoluisent.

CONTRA duos ne) Huius prouerbij originē explicat Plato in Eutydemo asserēs cum Hercules esset in Hydrā & Cancrū pugnaturus in auxilium vocauisse Iolaum. Porro hic intelligit duos Ceбетem & Sinmiam, Iolaum vero Phædonē, cuius opem ironicos requirit.

IN primis vero) Subiicit prolixam orationem, qua explicat quantum fidei adhibere possimus rationibus humanis, ex qua tria documenta colligit: Primum rationi obtemperandum esse: Alterū, si desint accuratæ rationes, simus cōtēri probabilibus: Tertiū ne more sophistarū nimis ptinaciter nostra defendamus.

ODIUM quidē) Vnde odiū in homines potissimū nascatur: vbi obseruabis ex præcepto Socratis veris rationibus credendum, non autem more Pythagoreorum, autoritati.

QUÆM admodum videlicet) Vt ceterarū rerū extrema rara sunt, sic & rationes exactissimæ: proinde quemadmodum admonuit in Timæo cogimur vti probabilibus, quod si vna inueniatur minus constans & firma, non tamen ob id reliquas as-

pernari oportet.

MEDIA vero frequentia) Hinc colliges quemadmodum non inueniuntur in hoc mundo sublunari corpora omnino simplicia & pura, sic neque reliquas res inueniri in sua simplici & exacta perfectione.

Præcipue vero) Id dictum accipies in sophistas, in quos quarto *Metaphysicæ* copiose disputat Aristoteles de primo principio.

IN Euripo) Euripus pars maris inter Phocidæ & Eubæam septies in die ac nocte reciprocans, ut vêtos sua rapida conuersione & plena vêtis nauigia secum portet. Vide *Plinium* nonagesimo septimo capite secundi libri.

NONNE inquit) Ob quasdam rationes minus certas & constantes non existimat Socrates reliquas abiiciendas esse, sine quibus perpetuis ignorantiae tenebris inuoluitur animus neque ullam veritatis cognitionem assequitur.

IN primis igitur) Reprehensio est sophistarum qui nimium peritantes in defedendis suis rationibus eas non veritatis sed contentionis studio amplectuntur. Vbi primum admonet non seper a re ipsa sed plarumque ab humanae mentis imbecillitate certitudinem proficisci.

QUOD quædam) Sophistas existimat a vera disciplina alienissimos, quia philosophiæ finem, quæ est sincera veritatis cognitio, non sibi proponunt, quibus consona sunt quæ Aristoteles primo *topicæ* quarto *Metaphysicæ*, & libro *Elenchorum* de sophistis tradit.

PRIMUM quidem) Ceбетis & Simmiæ opiniones in memoriam compendiose reuocat, ut magis innotescat in quæ scopum pertineant quas mox rationes subiiciet.

AT vero necesse) Multis rationibus contendit animum non esse harmoniam, quas breui compendio sic accipies. Si scientia est reminiscetia animi corpore priorè esse oportet, atqui harmonia non est prior suo instrumento, igitur animus non est harmonia: Deinde animus corpori imperat, harmonia instrumentum non imperat.

Præterea harmonia intenditur & remittitur, animi essentia
vtrūque respuit. Adhæc animus virtutis atque vitij est capax,
non autem harmonia. Insuper animus est substantia vicissim
contraria suscipiens, harmonia vero qualitas nullis contrariis
subiecta, igitur animus non est harmonia.

RATIO vero) Hic locus intelligitur de eiusmodi rati-
onibus, quas Aristoteles primo topicorū $\psi\delta\delta\delta\gamma\epsilon\alpha\phi\epsilon\varsigma$ appellat.

VIDETUR tibi) Harmonia non est quippiam aliud
ab iis omnibus ex quibus conflatur, Animus vero, vt satis de-
demonstrant eius functiones, est omnino alius a corpore, igitur
non est harmonia.

NEQVE etiã vt) Harmonia nullæ sūt actiones, nullæ-
que perpeffiones, nisi a suo instrumēto: animi vero suæ sunt a-
ctiones, non a corpore, itaque non est corporis harmonia.

NON igitur) Animus corpus ipsum præcedit & ducit,
harmonia vero sequitur & ab instrumento ducitur, ergo ani-
mus non est harmonia.

QUARE per multum) Animus eas habet functiones
quæ corpori & partibus eius plarumque repugnant, tale nihil
efficere potest harmonia.

NONNE si magis) Harmonia contētionem & remis-
sionem admittit, animi natura vtramque respuit, ergo animus
non est harmonia.

DIC age per Iouem) Eadem vis animi atque natura, nunc
virtuti atque prudētia, nūc vitio atque ignorantia subiicitur: id
autem nulli harmonia conuenit.

EIVS MODI vero) Si animus est consonantia cum
neque magis neque minus admittat, omnis æque particeps erit
consonantia & nullus vitio subiicietur, cum præsertim omne
vitium sit quædam dissonantia.

QVÆ veto neque) *Ad mentem Platonis consonantiæ non sunt nata recipere magis neque minus, id est, nõ magis vnus rei natura participare quam alterius, & non magis pluri- bus quam paucioribus subiici.*

QVOD vero) *Animus sua natura corpori imperat, eiq; loqe sapius repugnat quam indulgeat, huius autem contra- rium spectatur in harmonia, ergo animus non est harmonia.*

AT QVÆ ferme omnibus) *Quantum sit animi in corpus imperium, exemplis atque authoritate manifestũ efficit: vbi videtur Plato constituere duas medicinæ partes: vnã profligandi morbos, quam a Medicis requirimus, alteram exercendi corporis, quæ nostra est in potestate, eamque in multis locis commendat Plato, asserens homini eam datam esse contra deformitatem, sicut altera medicina contra morbos.*

RATIONE M vero) *Ironica est allusio ad Cebetis patriam, qui etiam erat Thebanus, sicut Simmias: Thebani vero dicti sunt Cadmei a Cadmo primo vrbis cõditore. Vide Erasmus de Cadmea victoria.*

P A R C I V S ista) *Huius loci hic ferme sensus est. Mihi precor ne succeseas, quod Simiæ expugnauerim rationes, neq; meas laudibus nimium exornauerim: Inde enim posset perturbari sequens disputatio.*

E Q V I D E M ô Cebes) *Priusquã dubitationes absoluat, rationesque immortalitatis perficiat: multa inserit de naturali disciplina & de humanæ scientiæ inconstantia: vbi maxime damnat illos philosophos, qui in assignandis rerum causis, duntaxat ad materias quasdam & instrumenta confugiunt, neglectis præstantioribus & diuiniõibus causis: quales sunt efficietes, finales, & ideales: Nam ab illis potissimum dependet effectus naturales. Itaque ex hoc loco, discursu Socratis com-*

pendiose colliges, abiiciendum esse philosophū illum naturalem, qui naturalium affectuum causas dūtaxat ad qualitates quasdam elementares curiosius referens, in illis tanquam primo principio & ultimo sine quiescit: neque summum vniuersi bonum atque finem requirit.

PRÆCLARISSIMUM enim) Socrates existimans id vnum maximè ad philosophum pertinere, vt ortus & interitus rerum causas agnoscat, iuueniles annos scientiæ naturali impendit, quam nonnulli vocant naturæ hystoriam: quoniam sicut in hystoria res singulae quo ordine gestæ sunt narrantur, ita in naturali disciplina vniuersum naturæ opificium ordine describitur.

P E R. quas singula) Apud Aristotelem primus philosophus differt a physico, quod hic primas rerum omnium, ille vero corporearum solum causas inquirat.

ET qua sint ratione) Formam intelligit cuius presentia res existunt, sicut absentia intereunt.

T A L I A quaedam) Ordine proponit multas quæstiones, quarum explicatio pertinet ad philosophum naturalem, neque tamen satis haberi potest ex ijs, quæ physici tradere solent: vnde tandem colligit scientiæ naturalis imbecilitatem & incertitudinem. Prima autem quæstio referri debet ad nutritionē, vt sit sensus. Num incrementi aut nutritionis causafit vis caloris, aut frigiditatis: cui hoc modo est respondendum. Quemadmodum animalium vita consistit in nativo calore, ita nutritionis & accretionis vis ab eodem proficisciur: agit enim in ipsum alimentum quousque in suæ substantiæ particulam conuertatur.

PRÆTEREA VTRVM) Huius secundæ quæstionis potest esse duplex sensus, prior ad animi essen-

riam pertinens, iuxta diuersorum philosophorū sententias, an scilicet animus sit sanguis, ut voluit Empedocles, an ignis, ut Zenoni placuit. Posterior ad vitæ instrumentum refertur, an scilicet, id quo tanquam instrumento, ad tribuendam vitam vitur animus, sit sanguis, aër, an ignis.

AVT nihil horum) Hæc tertia quæstio ad principatum animæ pertinet, quæ inter Aristotelem & Galenum satis controuersa est. Vult autem Plato in *Timæo* vim sentiendi a cerebro vsque ad iecur promanare.

EX ijs autem) Has duas quæstiones diluit Aristoteles primo *Metaphisicæ* secundo posteriorum & tertio de *anima*.

PROINDE horum) Naturalis disciplina incertitudinem multis modis demonstrat. Primo ex rerum subiectarum inconstantia: secundo ex sensu errore, & imbecillitate: tertio ex causarum occultarum obscuritate. Nam, exempli gratia, constat omnia viuientia nutriri, & augeri, sed, quomodo id fiat, humanæ menti non est satis perspectum.

ARBITRABAR enim) Rursus subiungit multa exempla, quibus humanæ scientiæ infirmitatem & incertitudinem licebit deprehendere.

PROCVL equidem) Huius dubitationis difficultas in hoc potissimum consistere videtur, cum quippiam ex partibus augetur, recipitue incrementum, quia singulæ partes illud recipiendi vim habent, an duntaxat quia omnes inter se connectantur: difficultatem auget propositis exemplis in numero & magnitudine, quoniam accretio ad quantitatem pertinet.

VERVM CVM AVDIVISSEM) Respondisset forsitan aliquis, ex Socratis ignoratione & imbecillitate non

satis recte colligi scientiæ naturalis incertitudinem. Præterea hoc loco eius propositum eam non solum in se demonstrare, sed etiam in Anaxagora, qui summus physicus habebatur: eius vniuersam sententiã primũ cõmemorat: deinde adhibito iudicio quædam laudat & probat, alia vituperat & reprehendit.

PROPTEREA si quis) Ita existimat Anaxagoras, omnia in materia, quasi in quodam chaos fuisse confusa: Indeque mentem siue deum, eadẽ procreasse, detractis similaribus partibus, ad vnumquodque efficiendum accommodatis, quod approbat Socrates, potissimum quatenus diuinam mentem constituit causam communem omnium rerũ, existimauitque cuncta, quæ fieret, non aliam suæ affectionis propriam causam habere, quam quod illis optimum est.

IT AQVE arbitrar) Optabat Plato in primis finaliẽ cuiusque rei causam, atque vniuersi, id est, bonum cuiusque & vniuersi bonum, cuius potestas est causa efficiens.

HAC igitur migrabili) Ad scientiam id vnum pertinet, vt communes causæ cum propriis iungatur, & rebus singulis adhibeantur, iuxta illam Aristotelis tritam sententiam, Homo & Sol gignunt hominem. Itaque hoc loco reprehenditur Anaxagoras, quod cum vnã causam principem rerum omnium posuisset, illam singulis effectibus minime accommodauerit, quod nihil aliud est quã causa & scientia abuti. Vult tamen Aristoteles primo lib. Primæ philosophiæ hanc Anaxagora sententiã ita cõmode explicari posse, vt à veritate nõ videatur aliena.

PROFECTO per canem) Hinc deprehendes homini philosopho causam materialem non esse magni momenti, sed efficientẽ & finalem, Materiam enim, vt paulo inferius explicabit, est duntaxat sine qua non: vnde Aristoteles primo de animo, noluit definitionem materialem esse principium demon-

strationis, sed potius conclusionem. Caterum Socrates iurans per canem sit tibi hieroglyphicum memoria, quæ circa preterita versatur.

IANDIV, (vt arbitror) Pridiè, quam ab Apolline rediret erirem, Socratis amici conabantur illi persuadere, vt relicto carcere, ad Bgotios & Megarèses se reciperet, apud quos auctoritate plurimum valebat: sed, vt hoc loco & in Critone declarat Plato, maluit Socrates legibus obtèperare. Vult autem innuere Plato causam materialem homini philosopho non esse magni momenti, sed efficientem & finalem.

VERVM talia) Materia potest appellari causa, quatenus sine ipsa adimpleri non potest quod efficiendum proponitur, non tamen est vera causa, quoniam in ea nulla vis efficiendi spectatur.

NON autem eius) Forma non nisi ab agète introducitur, agens autè non agit nisi a sine impellatur: Itaque vt finis principem locum obtinet inter causas, sic materia infimum. Quod si res ita habeat in naturalibus, multo magis in iis, quæ a consilio & electione proficiscuntur.

NAM qui sic) Hinc agnosce distinctionem illam causarum in veram causam, & causam sine qua non Neotericam minime esse, sed priscis philosophis fuisse perspectam.

QUOD quidem multi) Nomen causæ existimat alienum a materia, quatenus, vt diximus, neque per se vim efficiendi habet, neque ad agendum impellere potest.

QV Apropter nonnulli) Profert quorundam philosophorum sententias, qui materiali instrumentariaque causa contenti, precipuas aut ignorarunt, aut omnino neglexerunt: quos Aristoteles primo metaphysicæ examinat & reprehendit. Caterum vertigo seu rotunditas, neque situs, neque status terræ potest esse

causa sufficiens: talis enim figura videtur potius quodammodo una re motum.

ALII vero) Eam sententiam Aristoteles primo metaphysica attribuit Anaxagoræ, simul & secundo libro de coelo.

POTENTIA vero) Sensus eius loci sic habet. Anaxagoras & consimiles physici præcipuam vim effectricem non attingunt, neque propriam causam finalem, neque ullam aliam præstantiorem, quam dæmonicam hic appellat.

POST QUAM vero) Conclusio est, qua colligit naturalis disciplina incertitudinem, tum quia magna ex parte naturarum ignoratur, tum quia vel pro vera causa plerique physici alienam proferunt.

VISNE ô Cebes) Exponens quod cõsiliu sit sequutus in peruestigandis causis rerum, primum admonet se multum defessum & sæpius allucinatũ, cum ab ipsis sensibilibus veritatẽ exquireret: Idque confirmat naturali similitudine. Vbi observabis Platonem, quia summi boni amplitudinẽ comprehendere non potest, secundo loco eligere rationes ideales, quarum similitudine & participatione in mũdi materia expressa sũt omnia

ORBANTVR enim) Hac similitudine vult innuere animum corporea intuentem interim ad incorporeum intuitum obcæcari, neque posse rerum veritatem satis exactam haberi, nisi ad ideas confugiamus.

NISI in aqua) Hic observa facilem rationem inspiciendi defectionem Solis: quoniã enĩ Sol Luna opacitate obscuratus aspectum lædit subita lucis obfuscatione, Commodius fuerit vas aliquod plenum aqua lymphidæ regione Solis deficientis ponere, & in eiusmodi aqua congressum Luna cum Sole inveni.

QUA PROPTER operæ precium) Non in sensu, neque in rebus quæ sub sensum cadunt, sed in rationibus & rebus quæ sola mente comprehenduntur veritas est quærenda: Nã eas vere existere Cicero cum Platone asseruit.

FORTE vero) Corrigit propositã comparationẽ, asserens similitudinẽ non quadrare, nisi quatenus valet ad explicandã cæcitatem mentis: non enim recreatur animus rerum similitudine. vt sensus, sed potius vera principiorum contemplatione.

VENVM tamen hac via) Existimat Socrates veram & exactam esse methodum inuestigandarum causarum, si firmissimã rei cuiusque rationem perquiras: firmissimum autẽ genus causæ esse speciẽ atque ideam: vt scilicet omnibus pro confesso statuatur esse aliquid per se pulchrum & per se bonum, cuius participatione cetera talia sunt.

ARBITROR enim) Prolixa est inductio, qua manifestum efficit res omnes corporeas id ipsum quod sint per ideã existere: Rã ad ideã quæ in mēte diuina existit imaginẽ factæ sunt, formamque essentialẽ habent Vbi adnotabis ideam posse appellari causam efficientem & finalem, efficiẽtem quidem, quatenus suam imaginem imprimit in ipsa materia, finalem vero quatenus ideo vult informare materiam, vt sui similitudinem, id est formam materialem inducat.

PRÆTER IPSVM) Ipsum pulchrum & ipsum bonum in: elligit Plato ideam pulchri & boni in Deo positam, cuius vi cuncta pulchra & bona efficiuntur.

ERGO NON DV M) Cum ipsa idea sit vera causa cuius vi omnia primo fiant, non existimat Socrates ulterius progrediẽdum in exquirẽdis rerũ causis, neque de ipsis ideis verbosius dicendum: partim ne ab instituto fiat digressio,

partim, quia talis disputatio magis pertinet ad dialogum, qui inscribitur Parmenides.

NON NE & ipse consentit) Explicatio est proposita inductionis: ubi vult, sicut vnumquodque pulchrum est communione aut participatione vera pulchritudinis: ita vnumquodque magnum & bonum, quatenus idealis magnitudinis & bonitatis formam habet.

IGITUR neque tu) Rem quamlibet suam naturam, suamque denominationem sortiri non ab accidente, sed ab essentia, cuius origo ad participationem ideae referenda est.

PRIMUM quidem) Ne inter Platonem & Aristotelem pugnantia quadam videatur, observabis Platonem hoc loco vnumquodque considerare secundum essentiam & ideam, Aristotelem vero in categoriis, ubi asserit magnum atque paruum, magisque & minus spectare participationem accidentis sensibilis per relationem ad diversa.

HOC autem dicit) Videtur a ratione alienum, ut participatio parvitatibus sit vera ratio magnitudinis: At qui caput res parva est, si cum toto conferatur: igitur non videtur posse esse vera causa propter quam res vna alia maior dicatur.

ATTAMEN Simmiam) Apertior & copiosior est confirmatio propriae sententiae: nimirum res ipsas non magnas non parvas, non maiores neque minores esse propter excessum: sed duntaxat propter ideae participationem, a cuius similitudine suum esse recipiunt. Vbi observabis, quod superius admonuimus, Platonem loqui de ipsa magnitudinis forma, quae semper est vna & sui similis, non autem de re magna aut de re parva: sic enim vna atque eadem, pro diversa comparatione, potest dici magna atque parva.

DII boni inquit) Cum superius demonstraret Plato

animi immortalitatem, assumebat generationem contrariorum fieri ex contrariis: hoc loco, ne tanquam immemor sui, videatur sibi contradicere $\alpha\upsilon\upsilon\upsilon\mu\delta\upsilon\pi$ quendam introducit obiectionem mouentem, cui respondet idem quidem subiectum posse vicissim vnum atque alterum contrarium recipere: nunquam tamen vnius contrarij essentiam posse in naturam alterius mutari. Sunt enim rerum essentia impermixta: cui consentit Aristoteles, primo physicorū, vbi cōtēdit duo cōtraria non habere satis virium ad agendū & patiendū, nisi teriū subsit subiectum.

TVNC enim dicebat) Aliud est loqui de formis contrariis, aliud vero de subiectis, quibus illæ formæ insunt.

ILLA vero) Non potest vnius contrarii essentia fieri ex essentia alterius.

VOCASNE aliquid) Inductio est in confirmationem sententiæ, deprompta a qualitate & variis numerorū formis: vnde poteris agnoscere quid sit contrarium, quid res contraria, & quo pacto quippiam nō sibi, sed alteri dicatur contrariū.

AN & aliud quiddā) Tacite innuit duo genera subiectorum: vnum quod ita sibi annexum habet accidens, vt eius contrariū recipere non possit: verbi gratia, nix non potest fieri calida absque sui interitu: alterū quod vno subterfugiente reliquū admittit. Vult præterea primas formas contrarias plerumque habere fundamentum in formis non contrariis, quæ tamen nunquam simul esse possunt: exempli gratia, par & impar in binario & ternario: quæ omnia eo tendunt, vt intelligamus animum morti & interitui non posse subiici, cum eius sit propriū munus corpori vitam afferre.

NON SOLVM ERGO) Non solum forma contraria in naturam formæ contrariæ mutari nequit, sed nec ipsorū

prima fundamēta: exemplo sint paritas & imparitas, binarius & ternarius.

QUEM admodum paulo) Quæ vna specie atque idea continentur non solum in naturam contrariam mutari nequeunt, sed nec ideam contrariam recipere possunt.

QVOD ergo definiendum) Res sub iectæ contrariorū capaces, possunt suscipere diuersa contraria: ipsa tamen nunquā possunt simul coherere. Vbi adnotabis Socratem ideo docere nihil sibi aduersari, vt inde facilius sit aditus ad explicandam animi immortalitatem: Nam si nihil sibi sit contrariū, vita non poterit sibi esse interitus: animus autem per essentiam corpori vitam tribuit, estque eius primum subiectum: itaque nō potest fieri mortis particeps.

RVRSVS tanquā) Repetitio est eius quod tum ante digressionē, tū in ipsa digressionē assumpsit nimirū vnum quodque existere per suam formam essentialem, quæ ipsius ideæ sit particeps, non autem per materialem, aut accidentariam causam: itaque quoties rei alicuius causa queritur, substantialem & per se causam reddendam esse, non eam quæ sit accidentaria: quod variis exemplis per inductionem illustrat.

NEMPE si me) Quemadmodum ignis per suā essentiam est vera causa aqua vnum quodque subiectum calidum, dicitur: ita animus vera & essentialis causa est qua vnum quodque animal efficitur vita particeps. Vt igitur ignis non potest esse frigidus, sic nec animus interitui potest subici.

RESPONDE IGITVR) Continuatio est inductionis ad demonstrandum formam essentialem esse verā rei causam, que cum sibi contraria non sit, neque contrarium sibi afferre possit, inde satis manifestū efficietur animum immortalē esse. Ratio autem multis interrogationibus inuoluta, in syllo-

gismum ita reuocari poterit. Quæ forma cum suis subiectis ita coherent, vt illis nihil contrarium afferant, semper eadem manent, atque eodem modo se habent: Atqui animus sic affectus est ad corpus igitur semper idem manens est omnino immortalis.

QVID ergo Cebes) Hæc comparatio, quæ est pars præcedentis inductionis, eo tendit, vt concludat integrum & incolumen remanere animum aduentante morte: quia per suam essentiam est causa vitæ. Probatio sic habet. Vita mors esse nequit. Animus est corporis vita: igitur non potest illi mortem afferre, & multo minus sibi, itaque est omnino immortalis.

QVEM ADMODVM ternarius) Vt ternarius ad impar, ignis ad calorem, ita animus ad vitam: sed neque ternarius par, neque ignis frigidus esse potest: igitur neque animus est capax interitus.

CÆTERVM dicet) In quibusdam contingit, vt eadem res subiecta vicissim formas contrarias recipiat: vna tamen forma in aliam nunquam mutari potest, verbi gratia, etiam si idem grex, nunc pari, nunc impari munero contineatur, tamen paritas nunquam fit imparitas, neque ternarius paritatem recipit: igitur neque animus mortem.

INTERITVS quoque, Conclusio est ex repugnantibus: sūt enī hæc inter se pugnantia, esse immortale, & posse interire.

SI QUIDEM quidnam) Ex formarum proprietate animū docet indissolubilem, cum sit vitæ species, id est, forma & idea, quam Plato ἐὶ τὸ τίς ἑὶ δὲ τὸς ἑὶ δὲ τὸς nominat.

QVOD mortale) Intelligit ipsum corpus & materialem formam, quæ, vel ex partium dissimilariū compositione, vel dissimilariū proportione, nascitur.

Quarta pars dialogi.

HOC aiunt ô viri) Hac postrema parte dialogi ex proprio instituto cōtinetur exhortatio ad virtutes, cum explicatione premiorum & suppliciorum, quæ post hęc vitã humanis animis redduntur. In vitium sumitur ab usu, & incōmodo bonæ & prave educationis. interferitur sentētia de multiplici vita, & varia migratione ex hac vita. Subnectitur fabula de situ, figura, & magnitudine terre. Itē de Tartaro, & quatuor principis fluminibus, quibus animi tenentur, & purgātur. admonetque hęc quidem fabulosa esse, sed tamē aliquid verisimilitudinis in se cōtinere. subiungitur tandem finis de cōstantia Socratis in morte perferēda.

NEGLEXERIT animam) Ut ad probitatem exhortatio plus habeat viriū, futura vitæ præmia, pœnasque hominū animis propositas, cōmemorat: simul & præteritę vitę examē.

NIMIRVM improbi) Hic locus potest etiã esse utilis ad demonstrandam animi immortalitatem, hoc modo. Neque virtus debet obesse, neque vitium prodesse: id autem omnino accideret, si animus cum corpore simul periret. Nam laboriosa est via virtutis, & voluptuosa vitii: vnde apud Ecclesiastem cap. 7. ita scribitur. Iustus periit in iustitia sua, & impius multo viuit tempore in malitia sua.

NIHIL enim aliud) Potuisset aliquis negare, post hęc vitam posse vitium obesse, aut virtutem prodesse: proinde admonet animū secum deferre intellectus, & voluntatis habitus siue bonos, siue malos.

QUEM venus sortitus) Hoc locovidetur Plato hebreorū

sententiam subolfacere, qui suum cuique angelum a Deo adiunctum asserunt, eundemque huic ad superos ab eo deduci, si videatur dignus felicitate.

POST multos temporis) Libro primo de Republica hac de re sententiam explicans Plato, ait animos hominū, postquam e vita exceſſerūt, atque ad inferos venerint, per mille annos puniri, posteaque ad terras remitti: qua in re nullum videtur admittere eternū supplicium: cui non videtur dissimilis error Origenis asserentis, neque hominum animos dānatos, neque Dæmones apud inferos fore perpetuo, sed tandem purgatis scelerū sordibus, in gratiam Dei reuocandos.

EGO vero neque) Animi ex hoc corpore migrantes, per triuuium ducuntur. Nam quidam perducuntur in cælum, alii mittuntur in Tartarum, alii vero in medias regiones. Cicero tamen prima tusculana, ex hoc loco colligit duas vias, duplicesq; cursus animorum, ex hoc corpore excedentiū cui consentit Virgilius sexto aneidos, his verbis:

Hic locus est, partes vbi se via findit in ambas.

Dextera qua ditis magni sub mænia tendit.

Hac iter Elysium nobis, at læua malorum

Exercet pœnas, & ad impia Tartara mittit.

ANIMVS ergo) Et boni & mali ducuntur a suo dæmone, nō tamē eodē modo. Nā in bonis simplex & pura intelligētia mouetur, in malis autē imaginatio & affectus perturbatur.

QVI vel socius) Improbos asserit absque duce errare, partim quia non habēt ducem beneficū, partim quia non agnoscunt quo trahantur, & violentia rapiantur.

MVLTA vero) Quia inferorum poenas, & formam satis commemorasse videtur, Nam de illis in Gorgia, in Apologia, & indecimo de Repub. copiosius disputat, Hoc loco proponit

varias mundi regiones, ut tandem explicet quibus in locis degant animi, posteaquam ex hac vita migrarunt.

ARS GLAUCI) Hanc paramiam interfert, ut innuat futuram enarrationem de terra pura & celesti, non carere difficultate. Nam ars Glauci proverbiū est significans eximiam quandam industriam, aut opus aliquod exquisitè elaboratum, qualia erant cymbula quatuor, quæ Glaucus Libicus fabricatus est. Nam pulsata, certam Musicam reddebant, atque ab illis, fortasse, proverbiū originem duxit.

ESSE VERO) Varia terra habitatio, simul & impuritatis causa explicatur.

PURAM vero ipsam) Quæ ab Aegyptiis, & Hebreis acceperunt Græci, multis fabulis & pœticis anigmatibus inuoluerunt. Itaque & quos Homerus hortos Alcinoi, & Virgilius campos elyseos, & hoc loco Plato terram puram nominat, plerique Platonici intelligunt paradysum illum voluptatis, quem Genesis secundo capite Deus plantauisse dicitur, in eoque hominem, quem formauerat posuisse. Ceterum eiusmodi terram puram, & coelestem, Plato in Gorgia vocat insulas fortunatas, in Phædro autem locum coelestem.

IN puro iacere) Quidam Platonici, ut recēset Macrobius, intelligūt a primo coelo vsque ad Luna globum interiectam regionē, cui aliqua ex parte consentit Theologicorum alegoria asserentium placationem paradisi esse intellectualem vitam animorum. Alii vero, forsam melius, quasdam terra plagas vsque adeo altas, ut ventis & imbris non pulsentur, in quibus sit aër temperatissimus & preciosissima quæque nascantur.

PER INDE ac si) Comparatio est terræ quam inco-

timus cum altera pura, in qua degunt, qui terrenum iam ex-
nerunt: ubi vult nostram terram omni puritate destitutam
esse, nosque libero aëre & cælo carere. Contra vero cælestem
regionem, cui docendi gratia rerum inferiorum nomina tri-
buit, variis coloribus, hisque verioribus distinctam, arbores,
fructus, flores verissime illic existere, quorum similitudines
quædam sunt apud nos, quæ omnia eo tendunt, vt intelliga-
gamus futuram vitam, hac, longe esse beatiorem.

FERVNT igitur) Descriptio est terra purissima, quæ
anima felices incolunt, cui non est admodum dissimilis descri-
ptio sanctæ civitatis, quæ habetur apud Divum Ioannem
in Apocalypsi 21. & 22. capitibus. illic enim nomina rerum
inferiorum, & lapidum, gemmarum rebus cælestibus attri-
buuntur.

QVALES SVNT HÆ) Hac inuoluta com-
paratione vult innuere terræ sublimis seu æthereæ regionis
divisionem in duodecim plagas, quibus corespondent duode-
cim signa Zodiaci: ac certe huic loco omnino consonum vide-
tur quod in Timeo dodecaëdra figura cælo tribuitur.

IN EIVSMODI) De eiusmodi lapidibus vide
Plinium libro trigesimo septimo capite quinto septimo &
nono.

PRÆFVLGENTIA quidem) Vera fortasse
huius loci intelligentia, hæc est. In cælesti regione felices animi
rerum omnium formas pure & proprie contemplantur, quæ
hic maxime sunt inuolutæ, nec nisi anigmatice ab imbecillitate
humans mentis percipi possunt.

PROINDE ibi esse) vt superius admonuimus, quoniam
Plato hominem desiniebatur, animū corpore videntem, & Platonici

IN PHAEDONEM PLAT.

triplicem hominem constituerunt. Primum qui solo vehiculo aethereo vteretur. Alterum qui aëreo: Tertium qui crasso & terreno. De primo & secundo hunc locum maxime intelligunt.

ITEM visu, auditu) Hac comparatione vult significare, non veram haberi cognitionem de rebus, interim dum animus terreno vehiculo vtitur, sed duntaxat opinionem, atque eam plerumque falsam.

ET ignis ingentes) Existimant Platonici hæc platonem de-
supsisse ex septimo capite Danielis: vbi sic ait: fluvius igneus,
rapidusque egrediebatur a facie eius.

HÆC autem omnia) Quod hic dicitur vas pensile, grace
Plato dixit ἀποθήκη, quod proprie significat vimineum instrumē-
tum, in quo exsiccantur casei & adseruantur esculenta. Porro
Iudeus in commentariis lingua graeca, hunc locum refert ad
situm elementorum.

IN hoc utique) Hanc de origine aquarum sententiam re-
prehendit Aristoteles secundo Meteorologicorum. vbi disputat
de salitudine maris: eidem tamen videtur magis consentire quod
scribitur Genesis secundo. Fons ascēdebat e terra irrigans vni-
uersam superficiem terra. Porro nomine illius receptaculi vi-
detur sapiens intelligere mare, cum, inquit, ad locum vnde e-
xeunt flumina reuertantur, vt iterum fluant.

QUOD autem hinc) Hoc idem tradunt philosophi natu-
rales de coloribus, & odoribus & saporibus aquarum.

IDEM QVE facit aër) Causam efficientem fluxus &
reflexus aquarum existimat spiritum quendam internum, qui
aquas ipsas egerit & recipit, id quod explicat ducta simili-
tudine a resspirantibus.

PROINDE sunt) Poëtarum figmenta sequutus, explicat
qua flumina ab ipso Tartaro ducant origine: atque eiusmodi

enigmatibus, bonorum præmia, malorū supplicia tradit. Cæterum Platonici quidam allegoricos hæc quatuor flumina, tū ad quatuor corporis humores, tum ad elementa quatuor referunt. Nam ab ipsis humoribus varie promanant perturbaciones, quæ hominum animos plerūque a recta ratione auocant, quo nullus maior cruciatus esse potest.

TERTIVS vero) Eusebius cap. vigesimo libri vndecimi de præparatione euangelica hunc fluuium, quem Plato Phlegetontem appellat, intelligit perpetuum ignem paratū in supplicia damnatorum.

CVM vero hoc) Hactenus terram coelestem, qui locus est beatorum, tartarumque & eius flumina, in quibus sunt sceleratorum manes, copiose satis descripsit: hoc loco singulorum iudicium explicat, admonens talia cuique futura præmia, qualem prius vitam duxerint: qua in re non procul abest a syncera veritate nostræ religionis.

ITAQVE quicumque) Nonnulli Platonici in hunc locum adnotant criminum tria genera: vnum quod facile admodum curatur, quia non est ex habitu: Alterum quod ab habitu quidē proficiscitur, sed pænitentiam quādam sibi annexam habet. Tertium quod ab inueterata & praua consuetudine nascitur, estque alienum ab omni pænitentia. Primum Acheronti: alterum Phlegetonti: tertium Tartaro destinatum est.

PVRAMQVE supra) Platonici solent hoc pacto præi a distinguere. Animus qui sine philosophia pie ac sancte vixerit, tenuissimo corpore supra terrā degit. Qui civiliter philosophatus est, corpore cælesti cum cælestibus viuit. Qui autem omnino per synceram philosophiam purgatus est, in locum cælestem euolat, vbi absque corpore per totum tempus

viuit. De eiusmodi fortasse loquitur Aristoteles nono cap. libri primi de Cælo.

HÆC igitur) Ne a philosophi officio discedens, poetarū figmentis videatur nimium oblectari, admonet non omnino fidem adhibendam esse fabulæ quam de pura terra, de tartaro, & fluminibus eius, de præmiis, & suppliciis animorū retulit: esse tamen & locum quendam illis non admodum dissimilem, & præmia quadā bonis, suppliciaque malis esse proposita.

SVO decorauerit) Hinc agnosce quanta sit vis veritatis: homines ethnici religionis expertes synceram ad superos viā agnoscunt natura duce, quam qui sequitur, vt ait Cicero, bene beateque viuendi rationem amplectitur.

PRÆSTAT enim vt) Existimat Socrates commo- dius sibi fore, si post lauacrum biberet venenū, quoniam lotione corpus quodam modo laxatur, partesque constrictæ aperiuntur: vnde haustum venenum celerius in omnes partes corporis penetrat, quod etiam experimus in iis, qui magno sudore contracto, frigidam copiosius & longius dibunt. Illi enim aut subito emoriuntur, aut in graues morbos elabuntur.

NIHIL equidem) Vult Socrates præclara documenta, quæ hac tota disputatione tradidit, filiis, discipulis, amicis, pro testamento haberi, id est, vt per germanam philosophiam vere purgentur, virtutisque & suæ vitæ curam gerant.

VT CVNQVE inquit) Vult innuere non tãtam habendam esse curam sepeliendi corporis, quantam habet vulgus, existimans, si corpus caruerit sepultura, animum, tanquam miserum, perpetuo errare.

QVOD (autē tandiu) Quæ hoc loco de se prædicat Socrates, satis aperte demonstrant Platonem fuisse in ea sententiâ, vt

existimaret hominem esse animum rationis participem corpore viventem, ipsumque corpus non partem, sed instrumentum hominis. Qua de re duodecimo de Legibus ita scribit: Credendum est legulatori de animo, cum dicat eum omnino a corpore differre, nec aliud præter ipsum esse, quod in hac vita facit, ut quilibet nostrum sit hoc ipsum quod sumus. Corpus vero tanquam imaginarium quoddam sequi. Idem satis aperte declaratur in Alcibiade primo.

CONTRARIA quadam) Ut habetur in dialogo, qui Crito inscribitur, hic Crito voluit esse fide iussor apud indices pro Socrate, ut è carcere dimitteretur, Socrates vero pluris fecit migrationem ad superiores.

LICET NE ex hoc) Haec libatione aperte innuit Socrates, morientem debere summam habere curam pietatis: tunc enim maxime est necessaria. Præterea hoc genere sacrificij uti solebant veteres erga Deos.

SED Apollodorus) De hoc Apollodoro ita scribit Xenophon in appologia Socratis Apollodorus quidem aderat Socratis amicissimus, vir simplex & rudis agreferens, quod Socrates iniuste damnaretur quem reprehendit Socrates, quoniam præstat iniuste quam iuste damnari.

O CRITO Æsculapio) Hoc Galli sacrificio, ne supersticiosus nimium videatur Socrates, Platonici maius quippiam intelligunt. Nam gallus, diei & noctis nuncius, significat vitam lucem. Æsculapius Apollinis filius morbos curans, designat providentiæ diuinæ beneficentiam, huic autem omnis vita lux debetur: fortasse tamen vult Socrates Atheniensibus explicare suam innocentiam, qui tantum abest ut Deos aspernetur ut etiam in morte velit illis sacrificari.

PHAE DONEM PLAT.

Pythagora fuit præceptū gallum nutrire: quod nihil aliud significat quam diuinam nostri animi partem, diuinarum rerum cognitione, quasi solido cibo & cælesti ambrosia esse pascēdū. Vult etiam aperire Socrates nomine huius sacrificij animas migrantes ad æthereas fides Phæbo pœana canere. Faxit diuina providentia vt ab animis nostris omnes morbos profligemus, vt vera immortalitate beatorumque sedibus possimus perfrui, faxit etiam,

*Vinas nestoreos felix habiturus honores,
Æthereosque colas post tua fata lares.*

FINIS.

321.

DE FRVCTV DIVINI CVL-
TVS ET POTISSIMVM PRECATIONIS,
ex Diuo Chrysoftomo, Colligebat Matthæus Frigil-
lanus.

Ad Montanam Domum veræ eruditionis
& pietatis plenissimam.

M*T sol corpori lucem præber, sic anima lumen est
precatio.*

*Quoties precationi vacamus, vere cum Deo col-
loquimur & Angelis copulamur.*

*Fieri non potest, ut qui postulant a Deo pudicitiam, iustitiam,
mansuetudinem ac benignitatem, non assequantur id quod
petunt.*

*Daniel magnus propheta existimauit mori præstantius, quam
triduo ab oratione arceri.*

*Si agnoscas quempiam non flagrare studio orandi, facile de-
prehendes eum nihil egregiæ dotis in animo possidere.*

*Si quis in summis damnis numerat cessationem ab oratione,
hunc non male iudicabis omnis virtutis meditatoꝝ, & verum
Dei templum.*

*Precatio, si nos peccatis refertos deprehenderit, celeriter pur-
gatos reddit.*

Precandi studium & amor Niniuitas iustos reddidit.

*Precatio in quorumcūque pectoribus sibi domiciliū delegerit,
eos reddit plenos omni iustitia, erudiens & excercens ad vir-
tutem, & malitiam omnem propellens.*

*Precatio non solum purgat a peccatis, verumetiam ingētia
pericula depellit.*

H

128
Precationis ope multos, eosque sauos inimicos effugit David.
Precatio caelestis armatura firmam custodiam prebet ijs, qui
se se Deo tradiderunt.

Precatio armatura inexpugnabilis, ac tutissimum nec unquam fallens munimentum, pari facilitate unum repellens militem, & innumerabilia hostium milia.

Precationis ope Publicanus remissionem peccatorum impetravit.

Precationis amor & studium vitam nostram continent, & ubique firmam reddunt, adeo ut absque illis nihil possit nobis contingere, quod ad salutem conducatur.

Precationem caput bonorum omnium, basim ac radicem vite frugiferae profiteamur.

Precatione, ad assidue mentem rigandam, non minus omnes opus habemus, quam arbores aquarum humore.

Precibus si non irrigemur, non poterimus esse pretiosis pietatis fructibus grauidi, quemadmodum nequeunt arbores fructus producere, nisi humorem radicibus bibant.

Nihil precatione ignita & sincera validius est: ipsa enim & praesentia mala dissoluit, & a futuris penis eripit:

Ut igitur, & praesentem vitam facilius transigamus, & ad iudicium fidentius migremus, multo studio alacritateque sedula precibus vacemus: Nam sic & reposita bona obtinere poterimus, quae nobis omnibus per misericordiam suam concedet Dominus Iesus Christus, cui cum patre & sancto Spiritu sic gloria, imperium & honor in secula seculorum Amen.

322
Ad D. Antonium de Monceaux

genere, animo & moribus nobilissimum Ioannis
Altimontani Bellouaci.

Epigramma.

PHœbei foribus radiantis lumine templi
Hærebant formis lucida scripta tribus:
Nosce tuos mores. Ne quid nimis, Abstine & vsque
Sustineas. O quam lucida scripta forent.
His tamen est maior tua virtus, vita celebris
His longè multo nobiliora parat.
Nobilis es non abs re igitur Frigilla decorat
Isto te dono: nobile munus adest.
Efficiet cœli summam qui dirigit arcem,
Nos sic æternos viuere posse dies.
Quo duce perpetua (ast mortalia nulla) loquemur:
Æternum nostro profluet ore melos.
Hunc ergo agnoscas quem Pallas lactat in æuum:
Qui semper flagrat nobilitate frui.

*Ad eruditissimum beneuolumque suum preceptorem
D. Matthæum Frigillanum virum planè phi-
losophum Francisci Corsini discipuli sui*

Epigramma.

Quam meritas grates debet studiosa iuuentus
Nunc tibi, quod Sophiæ dulcia prata riges:
H ij

228
Dogmata Philosophi tradens diuina Platonis,
Cum queis ingenium iungitur omne tuum:
Indicat inprimis doctus tuus iste libellus,
Summum quo fructum quisquis habere potest:
Nam, quod de sacro sumpſisti ſemine campo,
Tu iuuenis animos inſtruis, atque doces:
Vnde pede hoc pergas, magnus concedat Apollo:
Perpetuo vt volites docta per ora virum.

Aliud ad eundem

Si nunc totius ſophiæ qui dictus Homerus
Linqueret Elyſios, lethiferosque locos:
Nec lachesis, Atrops, tum denique ferrea Clotho
Neuiſſent dira ſtamina pulla manu:
Te ſocium ac primum certe numeraret amicum,
Propoſitum cunctis diſcipulisque ſuis,
Quod tu diuine ſolus ſua ſchemata tradis,
Turbaque ſit iuuenum docta labore tuo.

Aliud ad eundem

Tot tibi debentur laudes, o noſtra frigilla,
Quot tenues profert terra cyliffa crocos,
Totque tibi tradit (Muſis deuota iuuentus
Cæcropiis) grates, quot tua fama meret.
Nam veluti flores multi naſcuntur in Hybla:
Sic (vt apis fugax) tot modo mella pluis.
Atque ideo præceps rapidum transcendit Olympum:
Gloria, honore tuo, cæli ac regna petens.

DE IIS, QVAE AD AR-
TEM TOPICAM PERTINENT,

consensionis, inter Aristotelem & Ciceronem philo-
sophiae & eloquentiae viros principes, compen-
diosa explicatio, ex qua studiosus lector
deprehendere poterit, de re topica
nihil esse Ciceronianum,
quod prius non fuerit
Aristoteleum.

Studioſo Lectori.

Quoniam a viris plerisque ſcientia an ignoratione, non ſatis
 aſſequor, in controuerſiam vocatum eſt, an qua a Cicerone
 de arte topica tradita ſunt, ex illis Ariſtotelis topicis, qua ad
 nos peruenerunt, deſumpta videri poſſent, exiſtimarunt alij
 philoſophi non omnino alienum a philoſophico & beneuolo
 animo, ſi ſtudioſam inuentutem illo ſcrupulo liberarent. ingra-
 ta non erit opera, cuius finis non alius, quam ſtudioſi vtilitas,
 & bona eruditio. Bene Vale.

324.
DE RE TOPICA CON-

senſio inter græcam philoſophiam & latinam
eloquentiam

Artis topicæ, quæ argumētōrū ex locis eſt mater fecundif-
ſima, uſus ſpectatur in examinanda & euoluēda omni que-
ſtione propoſita, in qua fere quæritur genus, definitio, pro-
prium, vel accidens. Materia hæc Ciceroni nominatur to-
tum de quo diſſeritur. Diſſertatio non omnino imprudēter
tractatur, ſi tum inſita, tum aſſumpta argumenta adhibeantur, quorum,
poſt Ariſtotelē 2. Rethoricorū ad Theodectem, & libris Topicorum,
duo genera agnoſcit Cicero in partitionibus: quædam vera & plane dia-
lectica, quædam quaſi vera & apparentia, quæ & rethorica & ſophiſtica
dici poſſunt.

Quæ vere inſita ſunt, Ariſt. artiſcioſa vocantur, quorum duo ſunt ge-
nera, quædam omnino & perfectē, quædam imperfectē rem ſeu que-
ſtionem, de qua diſſeritur, attingunt.

Perfectē quidem Definitio, partium enumeratio, & notatio verbi: Im-
perfectē vero & quadam ex parte, ea tredecim, quæ quodammo-
do affecta ſunt ad quæſtionem propoſitam, ſeu ad id totum de quo diſſeritur.
Si Ariſtoteli fidem habeamus, artem definiendi primus aliquam eſſe e-
xiſtimauit Socrates, eamque docendo & diſſerendo uſurpauit. Eius in-
ſcitiam plerique ſui ſæculi Sophiſtis obiecit. Præcepta nulla tradidit.
Eorum collectionem & reuocationem ad artē Ariſtoteli, tanquam phi-
loſophorum antiſtiti, acceptā ferre debemus, De qua multa 6. & 7. top.
Multa poſteriore libro de Demonſtratione. Accuratiora 7. libro pri-
mæ philoſophiæ.

Definitio, qua per ſe noſcitur, & quid ſit intelligitur res quæuis,
& per quam deinde reliqua omnia, quæ ad definitam rem proprie
pertinent cognoſci poſſunt & demonſtrari, Ariſtoteli primo topi-
corum, eſt oratio, quæ id, quod definitur, explicat quid ſit: Cice-
roni primo de oratore, eius rei, quam definire volumus, breuis &
circumſcripta explicatio: libro de claris oratoribus Oratio, quæ, quid
ſit id de quo agitur, oſtēdit quam breuiſſime. Locum a definitione iudi-
cant eruditiores deſumptum ex 2. topicorum: ubi Ariſtotelis præceptio
ſic habet. Alius locus dicitur ex definitione accidentis & rei, cui id ac-
cidit, vel vtriuſque, vel alterius, in quo id conſiderandum eſt nunquid
in definitionibus non verum pro vero ſumptum ſit: verbi gratiā, ſi iniu-
riam facere eſt ſpōte nocere: Deus iniuriam non facit, quia nocere non
poſteſt. Uſum enumerationis partium apud Ariſtotelem 2. top. ita expli-
catum reperies. Alius locus eſt vt ſingula perfequēdo videas idne, quod

dictum, in totum genus cadat, an in partem nullam, Initium autem a primis faciendum est deinde vsque ad indiuidua progrediendum. De loco ex nominis notatione hæc Aristoteles eodem libro. Atque etiam argumentum ducendum est ex notatione verbi, quæ multo aptius videatur vim verbi explicare, quam id ipsum, quod ad significandum est impositum, Vt si *ἄλλοι* dicas eum, qui bene animo sit affectus.

Alij tredecim loci a Cicerone dicuntur quodammodo affecti ad id de quo quæritur, partim quia non perfectam rei propositæ cõsignationem habent: partim quia sunt *ἀντιθέσεις* id est, positi in comparatione & relatione ad alterum, quos omnes etiam ex Aristotelis Lycio depromptos, ordine docere conabimur, si prius, tu studiose lector, diligentius obseruaueris, Ciceronis illud fuisse ingenium, illamque prudentiam, vt quæ a Græcis acceperat, interdum copiose, interdum compendiose tractaret: hoc siue illud consilium sequeretur, semper meliora effecisse, quia satis infans erat Philosophia. Perturbatum ordinem in tractatione locorum Aristotelis, Ciceronis ordinem magis alienum a confusione: attamē vt iam monui, in re topica nihil esse Ciceronianum, quod prius non agnouerit Aristotelis inambulationem.

De coniugatis, quibus inter affecta datus est primus locus, quia videntur rem maxime attingere, si modo eorum duos ordines constitueris. Nam, si simpliciter tractentur, non satis habent virium ad concludendum, hæc secundo Topicorū Aristoteles. Rursum a coniugatis & casibus ducendum est argumentum, siue confirmemus, siue refellamus. Estque hic locus maximè communis & accommodatissimus ad disserendum, quoniam nullum pene genus est quæstionis, quod eius beneficio, examinari non possit. Tractatio constans talis est. Si iustitia est honestas, iusta actio est honesta, & iuste agere est honeste agere, licetque vti reciprocatio: at non liceret, si tractarentur simpliciter.

Genus Ciceroni primo de Oratore, dicitur, quod sui similes cõmunionem quadam, specie autem differentes, duas aut plures complectitur partes. Consimilis circumscriptione est apud Aristotelem 1. top. Totus 4. liber est de natura & vsu generis: Attamē videtur Cicero huc locū a genere exz. mutuatus: vbi Aristotelis hæc præceptio traditur. Quoniã autem necesse est in quibus genus dicitur, in iis speciem aliquã dici, & quæcunque genus habet, aut quæ a genere nomen duxerunt, eadē aliquã speciem habere, aut nomen ab aliqua specie ducere. Atque hic locus utilis est & ad confirmandum, & ad refellendum: quem maximè copiosum, doctiores Arist. expositores, a genere & specie: Item a genere subiecto & a specie subiecta nominant. Ex genere refellimus, ex specie confirmamus.

Hæc pauca dum Typis mandabantur, venerunt in manus nostras viri Hyspalesis doctissimi eadem de re quædam scripta, quorum doctrinæ amplitudo statim persuasit ab incepto desistendum, neque post tantum virum idem argumentum tractandum. Omnia æqui bonique consule studiofus lector. Nos non deterrebit Zoili virulenta lingua.